231097

Ўзбекистон — келажаги буюк давлат

Халқ сўзи

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ ВА ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ГАЗЕТАСИ

22 октябрь, чоршанба, 1997 йил
Сотувда эркин нархда. № 216 (1733)

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ
ФАРМОЙИШИ

НАМАНГАН ВА ФАРҒОНА ВИЛОЯТЛАРИДА 1997 ЙИЛГИ ПАХТА ҲОСИЛИНИ ЙИҒИШТИРИБ ОЛИШ ВА ДАВЛАТГА ТОПШИРИШНИНГ ҚОНИҚАРСИЗ АҲВОЛИ ҲАҚИДА

1997 йилда Наманган ва Фарғона вилоятларида пахта тайёрлаш топшириғини бажариш борасида муайян ишлар амалга оширилган. Бугунги кунга қадар Бешариқ, Наманган, Чортоқ туманлари ва 50 дан ортиқ хўжаликлар пахта тайёрлаш йиллик топшириғини уддаладилар. Норин, Олтиариқ ва Фарғона туманлари ҳам йиллик топшириқни бажариш арафасида меҳнат қилмоқдалар.

Шу билан бирга 17-18 октябрь кунлари жойларга бориб аҳвол ўрганилганда бир қатор туман, ташкилот ва хўжалик раҳбарлари қишлоқ хўжалигида иқтисодий ислоҳотларнинг моҳиятини тўла тушуниб етмаётганликлари, айниқса, пахта етиштириш ва тайёрлашда жиддий хато ва камчиликларга йўл қўяётганликлари аниқланди. Жумладан, мавжуд техникаларни мавсумга ўз вақтида тайёрланмаганлиги, кузги шудгор сифатсиз ва ўғитсиз ўтказилганлиги, баҳорда пахта экиш муддати кечиктириб юборилганлиги, уруғчиликка эътибор берилмаганлиги, ғўзани парвариш қилишда агротехника талаблари қўпол равишда бузилганлиги, ғўза дефолиациясини ўтказишда кўзбўямачиликка йўл қўйилганлиги бугунги кунда терим суръатларига катта таъсир кўрсатмоқда. Наманган вилоятида жорий йилда атиги 3,5 минг тонна, Фарғона вилоятида умуман бир тонна ҳам пахта машинада терилмаган.

Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги бундай ҳолатларнинг ўз вақтида олдини олиш чораларини кўрмаган. Улар жойларда амалий ёрдам бериш ўрнига хотиржамликка, боқибеғамликка берилиб ҳисобот бериш ва рақамларни бўрттириб кўрсатиш билан шуғулланганлар.

Жойларда кадрларга нисбатан талабчанлик етишмайди. Лоқайдлик, бепарволик ва манманлик муҳити ҳукм сурмоқда. Янгиликка интилмай эскича фикрлайдиган раҳбарлар билан муросасозлик қилиб келинмоқда.

Юқоридагилардан келиб чиқиб:

1. Қишлоқ хўжалигида иқтисодий ислоҳотлар қониқарсиз олиб борилаётганлиги, хусусан пахта етиштириш ва уни йиғиб-териб олишдаги жиддий хато ва камчиликлари ҳамда бу борада техникага таянмаслик кайфиятида бўлиб, йил давомида хотиржамликка берилиб, пахта агротехник холатлари ҳисоботларини онгли равишда бузиб кўрсатиш ҳолларига йўл қўйганликлари ва ўз хизмат вазифаларига совуққонлик билан қараганликлари оқибатида давлатга иқтисодий зарар етказилганлиги учун Наманган вилояти ҳокими Т. Жабборовга ва Фарғона вилояти ҳокими Н. Мўминовга ҳайфсан эълон қилинсин.

2. Вазирлар Маҳкамасининг 1997 йил 14 августдаги қарорининг бажарилишини таъминламаганликлари учун Наманган ва Фарғона вилоятлари ҳокимларининг қарорлари билан Тўрақўрғон, Косонсой, Уйчи, Чуст, Охунбобоев, Тошлоқ, Боғдод, Бувайда, Риштон туманлари ҳокимларига ҳайфсан эълон қилинганлиги ҳамда Ёзёвон тумани ҳокими Х. Ахмадалиев ва мазкур вилоятлар қишлоқ ва сув хўжалиги бошқармалари бошлиқлари буйруғи билан Ёзёвон, Учкўприк, Тошлоқ, Боғдод, Бувайда, Косонсой, Поп ва Чуст туманлари қишлоқ ва сув хўжалиги бошқармалари бошлиқларининг ўз лавозимларидан бўшатилганликлари инобатга олинсин.

3. Қишлоқ хўжалиги соҳасида ислоҳотлар талаб даражасида олиб борилмаётганлиги, пахта етиштириш технологияси ва уруғчилик билан жиддий шуғулланилмаётганлиги, ҳисоботлар кўзбўямачилик билан бўрттириб кўрсатилганлиги учун Ўзбекистон Республикаси қишлоқ ва сув хўжалиги вазири М. Жуманиёзовга ҳайфсан эълон қилинсин.

4. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва туманлар ҳокимларига жорий йилда етиштирилган пахта ҳосилини тез фурсатда йиғиштириб олишни таъминлашнинг қатъий чора-тадбирларини кўриш, бу борада лоқайдликка, эътиборсизликка, сансалорликка йўл қўяётган раҳбарларнинг масъулиятини кўриб чиқиб, уларнинг ўрнини ёш, изланувчан, ташаббускор кадрлар билан тўлдириш вазифаси топширилсин.

5. Ўзбекистон Республикаси Прокуратураси (Б. Мустафоев), Ички ишлар вазирлигига (З. Алматов) етиштирилган пахта ҳосилини йиғиштириб олишда нобудгарчиликка йўл қўйилаётган, ўз вазифаларига совуққонлик билан қараш оқибатида давлатга иқтисодий зарар етказилаётган ҳолатларга нисбатан амалдаги қонунлар доирасида чора кўриш топширилсин.

6. Мазкур Фармойишнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси Т. Алимов зиммасига юклатилсин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти
И. КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
1997 йил 21 октябрь.

Ким ҳам ишонарди дейсиз, уч-тўрт йил аввал Ўзбекистон далаларида Американинг машҳур машина-тракторлари ғалла ўришига! Ёҳуд бир кунда ўттиз тоннадан зиёд пахта теришини тасаввур қилармидик? Йўқ, албатта. Бугун эса...

Мамлакатимиз деҳқонлари хорижнинг ғаройиб «меҳнаткаш» техникалари меҳнатини кўриб гоҳ ҳайратлансалар, гоҳ кўнгилларида хижиллик туйишаётир. Неғаки, эскирган техникалар уларни эсанкиратиб қўяётгани, айниқса, кузда жуда сезилиб қолди. Лекин Тошкент вилоятининг Юқори Чирчиқ туманида ташкил этилган давлат ҳиссадорлик машина-трактор парки аъзолари шартнома асосида хўжаликларга техника ёрдами кўрсатишаётгани ҳаммани қувонтиряпти.

Шунинг учун бу йилги мавсумда Юқори чирчиқлик деҳқонларга «Кейс»лар жуда қўл келди. Мазкур парк механизаторлари Эгамберди Йўлдошев ва Собир Жўрабоевлар (пастдаги суратда) «Кейс»лар бизни уялтирмаяпти, дейишди.

Р. НУРИТДИНОВ (ЎзА) олган суратлар.

ПРЕЗИДЕНТ КИТОБИ — НЕМИС ТИЛИДА

Президентимиз Ислом Каримовнинг «Ўзбекистон -- ХХ1 аср бўсағасида: хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари» китоби дунёнинг кўпгина тилларига таржима қилиниб, жаҳон жамоатчилиги томонидан катта қизиқиш билан кутиб олинди. Ҳақиқатан ҳам, бу асарда кўтарилган долзарб масалалар нафақат ватандошларимизни, балки бошқа мамлакатлар аҳлини ҳам бефарқ қолдирмайди. Китобда мустақилликка эришган янги давлат -- Ўзбекистоннинг дунё ҳамжамиятида тутган муносиб ўрни, мавқеи, улуғ вазифаларни амалга оширишга қаратилган тараққиёт йўли теран илмий асосда баён этилган. Жаҳон ҳамжамиятининг янги аср бўсағасида дуч келаётган муҳим сиёсий, ижтимоий ва иқтисодий муаммолари ечимига бағишланган ушбу китоб кўплаб хорижий тилларга таржима қилиниб, йирик сиёсий арбоблар, олимлар, иқтисодчилар ва мутахассислар томонидан чуқур ўрганилмоқда. Чунки бу китобдаги ғоя ва хулосалар назариётчининг бетараф кузатувлари эмас, балки янги типдаги сиёсий арбобнинг сержирра амалий фаолияти билан боғлиқ ҳаётий тажрибалар маҳсули эканлиги билан ҳам, айниқса, қимматлидир.

Германиянинг Дюссельдорф шаҳридаги машҳур «Гибир Тонис» нашриёти Ислом Каримовнинг мазкур китобини немис тилида кўп нусхада нашр этди. Асарнинг немис тилида чоп этилиши Германия жамоатчилигини Ўзбекистонда амалга оширилаётган ислоҳотлар, эркин, демократик ҳуқуқий давлат барпо этиш йўлида қилинаётган тарихий ўзгаришлар билан таништиришда муҳим аҳамият касб этади.

(ЎзА)

● ОЛИЙ МАЖЛИС ҚЎМИТАСИДА

1998 ЙИЛ БЮДЖЕТИ МУҲОКАМА ҚИЛИНАДИ

1997 йил ҳам поёнига етмоқда. Шу боис, жаҳоннинг кўплаб мамлакатлари Парламентларида 1998 йил Давлат бюджети ҳақидаги масала кун тартибига қўшилмоқда.

Мухбиримиз Олий Мажлис Бюджет, банк ва молия масалалари қўмитаси раиси Абдурафиқ Аҳадовга ана шу хусусда савол билан мурожаат қилди.

- Мен шу ўринда даставвал Вазирлар Маҳкамаси томонидан «Ўзбекистон Республикасининг ижтимоий-иқтисодий ривожланиши ва Давлат бюджети лойиҳаси» қўмитамизга ўтган йилдагидан анча барвақт тақдим этилганлигини алоҳида таъкидлашни истар эдим. Чунки бу бизга мамлакат бюджетини обдон таҳлил ва муҳокама қилиш имкониятини пайдо қилади.

Айни пайтда қўмитамизда ушбу масала юзасидан ишчи гуруҳи тузилган. Биз уни ҳозир тармоқлар бўйича кўриб чиқаяпмиз. Яқин кунлар ичида қўмитамизда муҳокама қилишни мўлжаллаб турибмиз.

- Дастлабки хулосаларингиз қандай?

- Ёмон эмас, ҳеч бир соҳа ва тармоқ назардан четда қолмаған. Тўғри, айрим жузъий камчиликлар ҳам йўқ эмас. Лекин уларни қўмитамизда бўладиган муҳокама давомида ечиш ва бартараф қилиш имконияти бор, деб ўйлайман.

Шунингдек, қўмитанинг навбатдаги йиғилишида мамлакат бюджетининг 1997 йилдаги ижросини ҳам ўрганиш ва таҳлил қилиш режалаштирилган. Бу эса бизга мамлакатнинг янги йилдаги бюджетини янада пухта-пишиқ тайёрлаш ҳамда ишлаб чиқиш учун имконият яратади.

«Халқ сўзи» мухбири
И. НУСРАТ суҳбатлашди.

ДУНЁВИЙ ЭЪТИРОФ

Туркиянинг Истамбул шаҳрида Жаҳон Туризм Ташкилоти (ЖТТ) Бош Ассамблеясининг йиғилиши бошланди.

140 дан ортиқ мамлакат вакиллари қатнашаётган мазкур анжуманда Ўзбекистон делегацияси ҳам иштирок этмоқда.

Йиғилиш мобайнида кўплаб бошқа тадбирлар қаторида ташкилотнинг Ижроия Кенгаши аъзолиги учун сайлов бўлиб ўтди. Сайловга Франция, Италия, Кипр, Россия, Малта, Хорватия давлатлари билан бир қаторда, республикамиз номзоди ҳам қўйилган эди. Сайлов натижаларига кўра, Кенгаш аъзолигига Франция, Италия ва Ўзбекистон қабул қилинди.

Мамлакатимизнинг бундай йирик халқаро ташкилот Ижроия Кенгашидан жой олиши бежиз эмас. Барчага маълумки, «Буюк Ипак йўли»ни тиклаш, республикада туризм инфратузилмасини ривожлантириш борасида мамлакатимиз раҳбарияти кўпгина хайрли ишларни амалга оширмоқда. Тарихий обидаларни таъмирлаш, хизмат кўрсатиш соҳасини яхшилаш, шунингдек, сайёҳлар эътиборини жалб қиладиган маданий меросни асраб-авайлаш, миллий қадриятларни тиклаш мақсадида ишлаб чиқилаётган дастурлар ҳам фикримизнинг ёрқин далилидир. Республикамизга ЖТТга аъзо мамлакатлар томонидан кўрсатилган ишонч ҳамда Ўзбекистоннинг обрўли ўринга лойиқ топилгани жаҳон интеграцияси сари дадил одимлаётган мамлакатимизнинг дунёвий эътирофидир.

ЖТТ Ижроия Кенгаши аъзоси этиб сайланган Ўзбекистон дунё миқёсида сайёҳликни ривожлантириш ишига ҳисса қўшиш ҳамда ўзининг сайёҳлик борасидаги салоҳиятини янада кенгроқ тарғиб қилиш имконига эга бўлади.

(ЎзА)

ЕРНИ СОТГАН ЭР БЎЛМАЙДИ

ёхуд шахсий ёрдамчи хўжаликлар фаолияти хусусида

Аслинг билсанг оби гил, яна гилга кетаро.

Аҳмад ЯССАВИЙ.

Гил -- тупроқ, ер, замин. Об -- сув, тириклик манбаи. Парвардигори олам фаришталарни нурдан, одамизодни тупроқдан яратди. Тупроқни сувга қориб, унга шакл берди, шамойил берди -- жон ато этди. Шундан буён инсон умр бўйи тупроқдан ризқ-рўз ахтаради, ердан оёғини узмайди. Зеро, унинг ердан оёғи узилган кун насибаси ҳам тугайди, умри интиҳо топади.

Робинзон Крузони эсланг. Кимсасиз оролда чорак аср яшаб, бир парча ердан ризқ-рўз топади, тўрт кафт буғдой ундириб, бола каби қувонади, тириклик тамойилини топгандай бўлади. Бироқ у шунгадовур қанчалик тер тўкишини, кечалари кўз юммай тоғ эчкиларидан ҳосилни қўриқлаб чиқишини, ҳар туп буғдойга кафтлаб сув қуйишини ҳам ҳаммамиз яхши биламиз. Хуллас, у кимсасиз оролда, тоғу тош орасида томорқа яратади ва бутун кучини, меҳрини шу бир парча ерга бахшида этади.

Ёки афсонавий Антейнинг қаҳрамонликларини ёдингизга туширинг. Унга ҳеч ким бас келолмайди -- дўст ҳам, душман ҳам. Ёғийлар бор кучини, ҳийла-найрангларини ишлатиб кўради. Аммо уни мағлуб этишнинг чорасини тополмайди. Уни қилич кесмайди, ўқ ўтмайди. Шунда душманлар бир донишманднинг олдига боришиб, ундан маслаҳат сўрайдилар.

-- Антейни енгишнинг битта йўли бор, -- дейди мўйсафид. -- Унинг оёғини ердан узиш керак! У товони билан ердан куч-қувват олади...

Шуларни эслар эканман, бу оламни яшнатувчи, баркамол этувчи, унга зеб ва зийнат берувчи ягона қудратли омил борлигига ишонаман. Бу -- ИНСОН, ЕР ва МЕҲНАТ муштараклигидир. Буларни бир-биридан ажратиб бўлмайди -- эт билан тирноқ янглиғ. Улар бир-бирини тўлдиради ва мукаммал этади.

Шу ўринда, азиз ватандошим, яна бир нарсани эслаб ўтишимизни жоиз деб топаман. Мамлакатимиз Президенти 1989 йилдаёқ (у вақтда юртимиз мустақил деб эълон қилинмаган, Президентлик лавозими ҳам таъсис этилмаган, комфирқанинг беш панжасидан қон чаккиллаб турарди) Ер муаммосини кўндаланг қўйди. Министрлар Советининг қарори билан 300 минг гектар ер томорқа учун ажратиб берилди. Олий Советнинг дастлабки сессияларидан бирида, аниқроғи 1990 йилда «Ер тўғрисида»ги Қонун қабул қилинди. Демократимизки, мамлакатимиз иқтисодий сиёсатининг дебочаси ерга муносабатдан бошланган эди. Бу сиёсат бугунги кунга қадар шаклланди, тараққий топди. Шоирлар тили билан айтганда, бугун деҳқон, мамлакатдаги ҳар бир оила, хўжалик ернинг таъмини татиди, унинг қудратини таниди. Ҳозир биргина суғориладиган ерларда шахсий ёрдамчи хўжаликлар майдони 650 минг гектардан ошиб кетди.

Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги тизимидаги ер тузиш ва ердан фойдаланиш бош бошқармаси мутахассисларининг маълумот беришича, 1997 йилнинг 1 январигача 3 миллион 883 минг 948 та оилага томорқа сифатида ер ажратилган. Хуллас, шу тариқа мамлакатимизда шахсий ёрдамчи хўжаликлари дунёга келди ва у давлат муҳофазасига олинди. Унда халқ хўжалигининг барча тармоқлари мини шаклда ривож топиб борди.

Шу йил бошида, аниқроғи март ойида Ўзбекистон Республикаси Президентининг **«Шахсий ёрдамчи ва деҳқон хўжаликларини давлат йўли билан қўллаб-қувватлаш ҳамда мамлакатни озиқ-овқат билан таъминлашда уларнинг ролини кучайтириш борасидаги чора-тадбирлар тўғрисида»** Фармони эълон қилинди. Орадан бир ойдан кўпроқ вақт ўтгач, ушбу Фармонни бажаришни ташкил этиш масалалари ҳақида Вазирлар Маҳкамаси қарор қабул қилди. Ҳар иккала ҳужжатда ҳам шахсий ёрдамчи ва деҳқон хўжаликлари мамлакат иқтисодиётига баракали улуш қўшаётганлиги, минглаб одамлар иш билан банд бўлганлиги ҳақида гап боради ҳамда бу тизимдаги аҳволни янада яхшилаш чора-тадбирлари кўрсатиб берилади.

Дарҳақиқат, шахсий ёрдамчи хўжаликларнинг иқтисодиётимизга қўшаётган улушлари салмоқли бўлаётир. Республика шахсий ёрдамчи ва деҳқон хўжаликлари уюшмаси мутахассислари билан суҳбатлашганда биз бунга тўла амин бўлдик. Айни пайтда қорамолларнинг 81 фоизи (3 млн. 909 минг бош) шахсий ёрдамчи хўжаликлардадир. Бу кўрсаткич қўй ва эчкиларнинг 70, чўчқанинг 30, от ва туянинг 40, парранданинг 55 фоизини ташкил қилади. Шу боис бу хўжаликларда ишлаб чиқариш суръати ҳам кескин ортиб бормоқда. Ишлаб чиқарилган гўшт ва сутнинг 85, тухумнинг 64 фоизи бевосита шахсий ёрдамчи хўжаликлар ҳисобига тўғри келмоқда.

Яна бир фактга эътибор қаратишингизни сўраймиз. Ҳарқалай бунда мулк манфаатдорлиги бир қадар сизга ҳам аён бўлади, деб ўйлаймиз. Шахсий ёрдамчи ва деҳқон хўжаликлари ҳар гектар майдондан 80,8 минг сўмдан маҳсулот сотаётган бўлса, бу кўрсаткич республикадаги бошқа тоифадаги хўжаликларда 9,4 минг сўмни (пахтадан ташқари) ташкил қилмоқда. Орадаги фарққа қаранг -- осмон билан ерчалик! Ҳукуматимизнинг бу соҳани ривожлантиришга кучли эътибор бераётганлигини энди англаб олгандирсиз.

Халқимизда, товус танасига қараб яйрайди, оёғига қараб йиғлайди, деган нақл бор. Негаки у қанчалик гўзал бўлмасин, оёғида дарди бор экан. Худди шунингдек, биз томорқа хўжалигининг нақадар зарурлиги, ундан олинаётган маҳсулотларнинг салмоқлилиги ҳақида яйраб гапирдик. Таассуфки, ердан фойдаланиш, томорқага муносабат масаласига чуқурроқ кириб борган сайин бу соҳа ривожига тўсқинлик қилинаётганлиги, ерга ва ишга ўгай кўз билан қаралаётганлигининг ҳам гувоҳи бўлдик.

Бу борада муаммолар озгина эмас. Энг аввало, мутахассисларнинг фикрига кўра, «Ер тўғрисида»ги ҳамда шунга дахлдор бошқа қатор Қонунларга ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш лозим бўлади. Қолаверса, ердан, аниқроғи, томорқадан фойдаланишни назорат қилиш тизимига ҳам жиддий таҳрир зарур. Илгарилари назоратни ер тузиш ва ердан фойдаланиш бош бошқармаси олиб борарди. Зеро, бу бошқарманинг бевосита вазифасидир. Аммо кейинчалик назорат иши негадир табиатни муҳофаза қилиш тизимига топширилди. Бу эса назорат ишини сусайтириб юборди, бу борада хўжасизлик бошланиб кетди. Бизнингча, ердан фойдаланишни назорат қилиш ваколатини бош бошқармага қайтадан бериш лозим. Негаки Президент Фармонида таъкидланганидек, якка тартибда маҳсулот етиштирувчиларга ажратиб берилаётган ерларнинг сифати баъзида паст бўлиб, улардан самарасиз фойдаланиш ҳоллари ҳам мавжуд. Ҳукуматимизнинг бу борадаги ғамхўрлигини ҳис этмай, томдан тараша тушди, бўйимга яраша тушди, деб боқибеғам юрганлар ҳам анчагина. Айниқса, Сирдарё ва Жиззах вилоятидаги шахсий ёрдамчи хўжаликлари фаолиятида бу нуқсонлар тез-тез кўзга ташланмоқда. Шу туфайли ўтган йили 1000 гектар ер одамлардан қайтариб олинди. Айни пайтда ҳам 8400 гектар ердан қониқарсиз фойдаланиш фактлари мавжуд. Шундан 3100 гектари қайтариб хўжаликка топширилиши кутилмоқда.

-- **Т**оморқа миқдорини кўпайтириш ҳақидаги қарор ўша даврдаги энг долзарб, энг халқпарвар ҳужжат бўлди, -- дейди ер тузиш ва ердан фойдаланиш бош бошқармаси бошлиғи Ғани ака Толипов. -- Бу табиатан меҳнаткаш одамларимизга катта имкониятлар эшигини очди. Натижада томорқа хўжаликлари тез ривожланди ва қаддини тиклаб олди. Аммо бу борада ҳам қатор муаммолар мавжуд. Жумладан, фойдаланилмаган томорқага муомала масаласининг ҳуқуқий-тадбирий мақоми ҳали тўлиқ ишлаб чиқилмаган.

Хўш, қонунчилигимиздаги мавжуд тартиб-қоидалар шахсий ёрдамчи хўжаликлар фаолиятига тўлиқ баҳо бера оладими?

Биз учрашган мутахассисларнинг аксарияти бу саволга «йўқ» деб жавоб қайтаришди. Дейлик, бир деҳқон томорқачиларнинг ўртасидан маълум миқдорда ер олди. Ерга ишлов берди, четдан иморат ҳам бошлаб қўйди. Иккинчи йил эса у томорқани мутлақо унутди. Бундай пайтда ерни хўжаликка қайтариб беришнинг имкони йўқ -- чунки у ўртада жойлашган. Бошқа деҳқонга олиб бериш учун олдинги соҳибнинг қурган иморати халал беради. Бундай пайтда нима қилиш керак?

Бизнингча, дейишди кўпчилик, томорқа соҳиби дастлаб ердан олинадиган ҳосил қийматини бир неча баробар миқдорда жарима сифатида тўлаши лозим. Умуман, бунинг ҳуқуқий мақомини, лозим топилса «Ер кодекси»ни ишлаб чиқиш зарур. Шунда бугунги кунда учраб турган томорқа олиб-сотиш муаммосига ҳам чек қўйиларди.

Энди томорқада етиштирилган маҳсулотни сотиш масаласига келсак. Шу ўринда воқеалардан бироз чекинишга тўғри келади. Аслида буни чекиниш эмас, воқеаларнинг ривожи деб тушунмоқ керак. Бундан беш-олти йил илгари шаҳарлардаги дўконлар олдида эрта тонгданоқ гавжум одамларни учратардингиз. Улар совуқда қалтираб, сут олишга навбатда туришарди. Бу навбатлардан ушбу сатрлар муаллифи ҳам мосуво эмас эди. Кимгадир сут етар, кимдир бўш идиш билан уйига қайтарди. Бугун эса манзара бутунлай ўзгарди. Эндиликда ҳар тонгда серуйқу шаҳар халқини «сут, молоко, қаймоқ, қатиқ» деган овозлар уйғотади. Шаҳар атрофида шахсий томорқа хўжалигида етиштирган маҳсулотларини беланги бўлиб кўтариб хонадонма-хонадон сотиб юрган опа-сингилларимизни кўриб, раҳми келади кишининг. Улар етиштирган маҳсулотини сотиш учун кира машиналарга, автобусларга осилиб, нега овораи сарсон бўлиши керак? Афсуски, бу фақат сутга дахлдор муаммо эмас. Шахсий ёрдамчи хўжаликларга уруғлик ва кўчатлар, ем-хашак ва ветеринария препаратлари, ўсимликларни ҳимоя қилиш воситалари ва ихчам техника сотиш тизими аниқ-пухта йўлга қўйилган эмас. Сервис хизмати кўрсатиш даражаси жуда паст. Масалан, кейинги олти ой мобайнида республика шахсий ёрдамчи ва деҳқон хўжаликлари уюшмасига бор-йўғи 15 минг тонна ем, 14 минг 200 тонна шрот берилган, холос. Кўплаб шахсий деҳқон хўжаликлари ва бошқа муассасалар ўртасидаги шартнома юзаки, номигагина тузилмоқда ҳамда уларнинг ижроси билан ҳеч ким қизиқмаётир. Натижада томорқачи ўз қимматли вақтини бозорма-бозор, уйма-уй югуришга сарфлаётир. Жойларда маҳсулотларни турлари бўйича қабул қилиб олиш, уларга ўғит, уруғлик, озуқа сотадиган пунктлар очиш бугунги куннинг долзарб вазифасидир.

Жойларда маҳаллий ҳокимият, қишлоқ фуқаролик йиғинларининг шахсий ёрдамчи хўжаликларга эътиборсизлиги улар етиштирган маҳсулотларнинг миқдорини аниқ ҳисоб-китоб қилишга ҳам имкон бермаётир. Бу хўжасизлик эса товламачилик ва кўзбўямачиликни келтириб чиқармоқда. Айрим деҳқон хўжаликлари соҳиблари умумий солиқдан қочиб, маҳсулотнинг бир қисмини бозорда сотаётганликлари фактлари ҳам мавжуд.

Ўзбекистон Республикаси «Ер тўғрисида»ги Қонунининг 2-моддасида шундай гап бор: **«Ер -- Ўзбекистон Республикасининг мулки».** Демак, республика ҳудудидаги барча ер мамлакатга дахлдор, мамлакатникидир. Ер томорқа соҳибига ҳам, деҳқон хўжалигига ҳам фойдаланиш учун, ундан мўл ҳосил ундириб, халққа бериш, пировардида меҳнатининг манфаатини кўриш учун берилади. Болалигимизда ўқиган Мирзакаримбойнинг бир жайдари фалсафасини эсланг. Жияни Йўлчи муҳтожликдан бир парча ерини сотмоқчи бўлганида, у: «Жиян, ерни сотманг, ер сотган эр бўлмайди эр киши ер сотмайди», дейди. Маърифатли, зиёли, биз юқорида номини тилга олган бошқарма мутахассиси Олим Ҳакимов бамаъни гап айтди: **«Ерга эгалик қилишга эмас, ердан қандай фойдаланишга талашиш керак. Сен ҳамма мулкингни -- пулингни, молингни, машинангни, бор бисотингни олиб кетишинг мумкин, аммо ерни ҳеч жойга олиб кетолмайсан. Ерни сен ололмайсан, бир кун келиб у сени бағрига олади».**

Биз мақола бошида Инсон, Ер ва Меҳнат муштараклиги ҳақида сўз юритдик. Зеро, ана шу муштараклик ва уйғунлик, ҳукуматимизнинг бевосита ғамхўрлиги натижасида шахсий ёрдамчи хўжаликлар оёққа турди, тетапоя бўлди. Биз унинг дастлабки куртакларини ҳам кўрдик. Ерда ётган юмуртқа осмонда учган қуш бўлар, дейдилар. Шу соҳага дахлдор бўлган вазирликлар, корпорациялар деҳқонга амалий қўлини чўзишлари керак. Зотан, бу мадад қўлини қандай чўзиш, «юмуртқадан қуш ясаб, парвоз эттириш» асослари, йўл-йўриқлари Президент Фармони ва Вазирлар Маҳкамасининг Қарорида тўла ва аниқ-тиниқ кўрсатиб ўтилган. Ҳамма гап уни ҳаётга татбиқ этишда ва эртанги кунга келиб, томорқаларимизда элимизнинг ризқ-насибаси янада гуркираб униб чиқиши учун деҳқонга амалий кўмак беришдадир.

Эсирган БОЛИЕВ,
«Халқ сўзи»нинг қишлоқ хўжалиги иқтисодиёти бўлими муҳаррири.

ҲАЙРАТ ВА ҲАЯЖОНИМИЗ ЧЕКСИЗ

Дурдона шаҳарларимиз, қадимий фан ва маданият бешиклари — Бухоро ва Хиванинг 2500 йиллигига бағишланган тантаналар халқимизда ўчмас таассурот қолдирди. Байрам мамлакатимиз раҳбари Ислом Каримов раҳнамолигида ўтказилаётган маънавиятни юксалтириш борасидагиислоҳотларнинг, миллий қадриятларни тиклашга, бой маданий тарихимиз ва давлатчилик анъаналаримизни ўрганишга қаратилган ибратли ишларнинг ёрқин намойишига айланди.

Юбилей тантаналарида, унинг доирасида ўтказилган «Инсониятнинг илмий ва маданий мероси — учинчи минг йилликка» халқаро симпозиумда дунёнинг элликдан зиёд мамлакатидан жамоат арбоблари, йирик олимлар қатнашди. Улар Ўзбекистонда амалга оширилаётган тарихий ўзгаришларнинг гувоҳи бўлдилар. ЎзА мухбирлари хорижий меҳмонлар билан учрашиб, юртимиздан олган таассуротлари, байрам ва илмий анжуман ҳақидаги фикрларини сўрадилар.

ЭСОНБЕКА ТЎҒОН
(Туркия):

-- Мен ўтган йили Амир Темур таваллудининг 660 йиллиги тантаналарида қатнашган эдим. Бу йил ҳам юртингиздаги улкан тўйда иштирок этишга мушарраф бўлдим. Олим сифатида менга бу тантаналар Марказий Осиё тарихи билан шуғулланувчи турли мамлакат тадқиқотчилари билан мулоқотда бўлиш имкониятини яратгани билан ҳам аҳамиятлидир. Археолог, тарихчи, адабиётшунос, файласуф ва санъатшунослар билан суҳбатда ўзим учун жуда кўп қимматли маълумотларга эга бўлдим.

Байрамнинг театрлаштирилган томошалари менда катта ҳаяжон уйғотди. Уларда буюк тарих, бугунги фаровонлик, халқингизнинг келажакка ишончи мусиқа ва рақслар ёрдамида ифода этилди. Тантаналарда Ўзбекистон Президенти Ислом Каримовнинг қатнашгани ва нутқ сўзлагани мамлакатингизда тарих юксак қадрланаётганининг намунаси бўлди.

Кўркам «Бухоро» меҳмонхонаси ҳамда Хивадаги Жума масжидида ўтказилган илмий анжуманнинг аҳамияти каттадир. Чунки шундай тарихий маконда тарих хусусида мулоҳаза юритишнинг ўзи юксак мақомдир. Мен анжуманда «Хива ҳудудига Марказий Осиё кўзи билан назар» мавзуида маъруза қилдим. Унда Хоразмнинг ўрта асрлардаги тарихи тўғрисида фикр юритилган. Бухоро ва Хива инсоният тарихининг ҳар даврида исломий ва дунёвий билимлар маркази сифатида шуҳрат қозонган. Бу икки шаҳарнинг Ипак йўлида жойлашганлиги уларнинг дунё маданият ва илм-фани билан ўзаро алоқасини таъминлаган. Тарих билан шуғулланган ҳар бир олим Бухоро ва Хива номини доимо чуқур ҳурмат билан тилга олади.

СИДДИҚ БАБА
(Малайзия):

-- Серқуёш юртингизда, Бухоро ва Хиванинг қутлуғ тўйларида қатнашиш менинг ҳаётимда унутилмас катта воқеадир. Чунки бу икки шаҳар жаҳон цивилизациясининг марказларидан ҳисобланади.

Мен шуни алоҳида таъкидлашни истардимки, Ўзбекистон ҳозирнинг ўзидаёқ буюк мамлакатга айланмоқда. Бундай дейишимга асос бор. Зеро, юртингиз бугун юқори маданий ва иқтисодий тараққиётга эришмоқда. Иккинчидан, Ўзбекистонда дунёвий даражадаги олимлар бор. Улар буюк боболари Ал-Хоразмий, Ал-Берунийларнинг ворисларидир. Бугунги Ўзбекистон ўзининг бой мероси ва жаҳоннинг илғор технологиясига асосланган ҳолда келажакни бунёд этмоқда. Мамлакатингизда ҳурриятни ҳис этган, тарихидан фахрланувчи ва замонавий билимларнинг аҳамиятини тушунган авлод пайдо бўлаётир. Жаҳон андозаларидаги таълим тизими ёрдамида улар мамлакатингизнинг илғор фуқароларига айланадилар. Энг асосийси, Ўзбекистон ўз тараққиёт моделига эга. Мен ишонаманки, сизнинг давлатингиз нафақат Осиёда, балки бутун жаҳонда катта мавқени эгаллайди. Мен Ўзбекистонда мустақиллик йилларида қўлга киритилаётган ютуқлар ҳақида кўп эшитгандим. Уларни ўз кўзим билан кўриб, ҳайрат ва ҳаяжоним янада ортди.

ТУРОР КОЙЧУЕВ,
Қирғизистон фанлар академиясининг президенти:

-- Қирғиз халқида, ўтмиши йўқнинг келажаги ҳам йўқ, деган нақл бор. Мен, Бухоро ва Хива шаҳарларининг юбилей тантаналарида иштирок этиб бунга яна бир бор амин бўлдим. Ўзбекистон мана шундай бетакрор қадимий шаҳарларига, миллий урф-одатларига эга юрт. Таъбир жоиз бўлса, Ўзбекистоннинг ушбу шаҳарларини «марварид дарвозалар» деб аташ мумкин. Шундай экан, улар бугунги кунда нафақат сайёҳлик маркази, балки ўзбек халқининг ўтмишидан фахр-ифтихор туйишга, айниқса, ёшларни миллий анъаналар руҳида тарбиялашга хизмат қилади. Қўшни Ўзбекистон халқи ўзининг ана шундай қадимий ва навқирон шаҳарлари борлиги билан ҳар қанча фахрланса арзийди. Чунки уни дунё қадимий шаҳарлари орқали ҳам танимоқда.

ПЁТР ТОЛАЧКО,
Украина фанлар академиясининг вице-президенти:

-- Мен, қадимий Бухоро ва Хива шаҳарларининг юбилейи муносабати билан Ўзбекистонда илк маротаба бўлишим. Ана шу тантаналар менга Ўзбекистоннинг бой тарихга эга шаҳарлари ва ўзига хос дилкаш, самимий халқи билан яқиндан танишиш имконини берди. Тўғри, бугунги кунда кўп давлатлар ўзларининг қадимий шаҳарлари юбилейини ўтказяпти. Аммо Ўзбекистондаги юбилей тантаналарида намойиш этилган санъат, ўзига хос миллий урф-одатлар ҳар бир тантана иштирокчисида унутилмас таассурот қолдиради. Ўтмишини, миллий қадриятларини эъзозлаган халқнинг келажаги порлоқ бўлади. Байрамда намойиш этилган театрлаштирилган томошаларда ана шу руҳ ҳукмрон бўлди. Улар ўзбек халқининг теран санъатини яна бир карра намойиш этди.

(ЎзА)

• ПАХТА-97

Абу Райҳон Беруний номидаги Давлат мукофоти соҳиби Кенжабой Маҳамадалиевнинг номи «Фарғона-3» пахта нави орқали Марказий Осиё пахтакорларига яқиндан таниш. Изланувчан олим яқинда «Фарғона-5» навини яратиб, пахтачиликда улкан муваффақиятга эришди. «Фарғона-5» навининг афзаллиги шундаки, у «Фарғона-3» навига нисбатан 5 кун олдин пишади, машинабоп, толаси майин ва кўсаклари аввалгиларига нисбатан 2-3 дона ортиқ, 1,5-2 мм узунлиги ҳам бор. Микронеири жаҳон стандарти талабига мос.

***СУРАТДА:** олим Кенжабой Маҳамадалиев пахтачилик бригадаси бошлиғи Муҳиддин Жабборов билан.*

Тоҳиржон ҲАМРОҚУЛ олган сурат.

БЕМОР БЎЛМАНГ, ПАХТАКОРЛАР

Ким ҳам буни истайди. Лекин иссиқ жон-да. Пахтакорларга ҳамма шароитлар яратилди деганда, шифокорларнинг меҳнати ҳам назарда тутилади.

Челак туманида пахта терими сал... орқароқда. Сабаби, бу туманда пахта кечки бўлиб очилган.

Туман шифокорлари марказий касалхонада пахтакорларга тиббий ёрдам кўрсатувчи махсус гуруҳ ташкил этишган. Алоҳида машина, тўрт нафар шифокор хизмат кўрсатишади. Даволаш масканларининг ҳар бирида алоҳида ётоқхоналар ташкил этилган. Туманнинг ҳар бир хўжалигида марказий шифохонанинг вакиллари бор.

Гули ЧЕҲРА хабарлади.
Самарқанд.

• ПАРЛАМЕНТ АЛОҚАЛАРИ

ҲАМКОРЛИКДАН МАНФААТДОРМИЗ

Ўзбекистон Республикаси ва Қувайт Давлати билан ўзаро ҳамкорлик алоқалари кейинги икки йил ичида сезиларли даражада ривожланмоқда. Қувайт ҳудуди анча кичик бўлса-да (17,8 минг кв.км), бу мамлакатда олинадиган даромад аҳоли жон бошига (аҳолиси 1,8 млн. киши) ҳисоблаганда дунёдаги энг юқори мамлакатлар ичидан муносиб жой олган.

Қувайт парламенти -- Миллий Ассамблеяси 1963 йил ташкил этилган. Парламент 50 нафар депутатдан иборат. 25 та сайлов округидан тўғридан-тўғри ва ёпиқ-яширин овоз бериш йўли билан 2 нафардан депутат сайланади. Сайловда иштирок этиш ҳуқуқига 21 ёшга тўлган эркакларгина эга. Полиция ва армия сафида хизматда бўлганлар сайловда қатнашмайди.

Миллий Ассамблея депутати этиб 30 ёшга тўлгандан сўнг сайланиш мумкин. Мамлакат Конституциясига биноан ижроия ҳокимият вакиллари бўлмиш вазирлар ҳам парламент аъзоси ҳисобланади.

Парламент қонунлар ишлаб чиқиш ва уни қабул қилиш, шунингдек, ҳукуматни тузиш, фаолиятини назорат қилиш ваколатига эга.

Қувайт парламенти ўзининг фаолиятини мунтазам ўтказиб туриладиган мажлислари ва доимий ишловчи қўмиталар орқали амалга оширади. Қўмиталар билан бир қаторда вақтинча тузилган комиссиялар ҳам иш олиб боради. Мазкур комиссиялар маълум бир даврдаги энг долзарб муаммолар ечими устида ишлайди.

Қувайтда сиёсий партиялар фаолияти тақиқланган. Шундай бўлса-да, сиёсий гуруҳлар, блоклар мавжуд бўлиб, уларнинг сони ҳозирги парламентда 6 тадан зиёд.

Мамлакат бюджетини ишлаб чиқиш, иқтисодий ислоҳотларни ўтказиш, инвестиция сиёсатини юргизиш, ижтимоий масалаларни ҳал қилиш -- Қувайт Миллий Ассамблеяси диққат марказида туради. Парламент Қувайтнинг ташқи сиёсий йўлини белгилашда ҳам фаолдир. Жумладан, мамлакатнинг ҳарбий жиҳатдан хавфсизлигини таъминлаш, бошқа давлатлар билан ҳарбий соҳада ҳамкорлик қилиш шартномаларини тайёрлаш, арабларaро муносабатлар Қувайт парламенти аъзолари фаолиятининг асосини ташкил этади.

Ўзбекистон Республикаси ва Қувайт Давлати билан дипломатик алоқалар ўрнатилгандан сўнг барча соҳалар, шу жумладан, парламентлараро муносабатлар ҳам ривожланмоқда. Бу ўринда Қувайт молия вазири бошчилигида давлат делегациясининг юртимизга ташрифи ва уларни Президентимиз Ислом Каримов билан ўтказган музокараларини эслаш жоиз.

1995 йил сентябрь ойида Қувайт Миллий Ассамблеяси раиси ўринбосари Солиҳ ал-Фадала бошчилигидаги парламент делегациясининг ватанимизга сафари бўлиб ўтган эди. Ўзбекистон Олий Мажлиси Раиси Эркин Халилов делегация аъзоларини қабул қилиб, икки мамлакат парламентлари ўртасидаги ўзаро алоқаларни янада ривожлантириш истиқболлари ҳақида сўз юритган эди. Айни пайтда Ўзбекистон Республикаси ва Қувайт ўртасида иқтисодий, маданий, спорт соҳасида ҳам кенг қамровли алоқалар йўлга қўйилган.

Аввал хабар қилинганидек, яқинда Қувайт Давлати Миллий Ассамблеяси раисининг ўринбосари Талол Муборак ал-Айар бошчилигидаги парламент делегацияси мамлакатимизга ташриф буюрди. Ўзаро мулоқотлар чоғида икки мамлакат ўртасидаги муносабатларни янада мустаҳкамлаш ва кенгайтиришга доир масалалар муҳокама қилинди.

Қувайт Давлати Миллий Ассамблеяси раисининг ўринбосари Талол Муборак ал-Айар мамлакатимизга сафари сўнгида мухбиримизга қуйидагиларни гапириб берди:

-- Тошкент гўзал шаҳар экан. Биз бу ерда ўзимизни худди Қувайтда юргандек ҳис қилдик. Одамларининг муносабати ҳам об-ҳавосига ўхшаш—илиқ. Бунинг албатта кўплаб ўзига хос сабаблари бор. Қувайт билан ўзбек халқининг маданияти, дини, урф-одатлари бир. Устига-устак улар маълум маънода тақдирдошдирлар ҳам. Чунки агар Ўзбекистоннинг истиқлолга эришганига бу йил олти йил тўлган бўлса, Қувайтнинг озод бўлганлигига эса саноқли кунлардан кейин етти йил тўлади. Ҳар икки мамлакат ҳам ҳозир мураккаб ўтиш даврини бошидан кечираяпти.

Қувайт Ўзбекистон Марказий Осиё минтақасида алоҳида мавқега эга эканлигини чуқур англайди ҳамда у билан барча соҳалардаги алоқаларни ривожлантиришдан манфаатдордир. Шу ўринда бу икки мамлакат ўртасидаги алоқалар тобора ривожланаётганлигини ҳам алоҳида таъкидламоқ даркор. Айниқса, таълим соҳасидаги алоқаларимиз таҳсинга лойиқдир. Биз бу ерга ана шу алоқа ва ҳамкорликни янада ривожлантириш ҳамда кенгайтириш мақсадида келдик. Ва бундай алоқалар Ўзбекистон томонини ҳам қизиқтираётганлиги, тарафдор эканлиги бизни бағоят қувонтирди.

Учрашувларда минтақаларни ядросиз зонага айлантириш хусусида ҳам суҳбатлар бўлиб ўтди. Биз Ўзбекистоннинг Марказий Осиё минтақасини ядросиз зонага айлантиришдаги ташаббус ва саъй-ҳаракатларидан яхши хабардормиз ва қўллаб-қувватлаймиз. Бир минтақадаги беқарорлик иккинчи минтақага, албатта, раҳна солиши табиий ва шубҳасиздир.

Ўзбекистон билан Қувайт ўртасидаги алоқалар барча соҳалар бўйича мунтазам ва доимий ривожланишига ишонамиз.

Жалолиддин САФОЕВ,
Исмат ХУДОЁРОВ,
«Халқ сўзи» мухбирлари.

ИККИ ҚУТБ ОРАЛИҒИДА

Газетамизнинг ўтган сонларидан бирида Европада сайлов мавсуми қизғин давом этаётгани хусусида шарҳ берган эдик. Британ оролларида бошланган сайлов «тўлқин»и тез орада Болтиқ денгизи соҳилларига етиб келиши кутилмоқда. Шарқий Европанинг Болтиқбўйи минтақасида жойлашган Литва Республикасида 21 декабрь куни мамлакат Президентлигига сайлов ўтказилади.

Айни пайтда сайловолди «пойга»си авж паллага кирди, десак хато бўлмайди. Куни кеча мамлакат Бош сайлов комиссияси давлат раҳбарлиги ўрнига даъвогар бўлмиш саккизинчи номзод -- Вильнюс университети ректори Роландас Повилионисни рўйхатга олди.

Сайлов комиссияси даъвогар тақдим этган ҳужжатларни текширувдан ўтказиб, унинг мамлакат Конституцияси, сайлов тўғрисидаги қонунларига тўла мувофиқ келишини тасдиқлаб, Президентликка номзод сифатида қайд этди. Эндиликда Павилионис рақиблари сингари камида 20 минг нафар Литва фуқароси бўлган ўз тарафдорларидан варақа йиғиши лозим. Унинг ҳаммаслаклари 6 ноябргача тегишли миқдордаги имзони йиғиб, сайлов комиссиясига тақдим этишлари шарт. Акс ҳолда Р. Павилионис расмий равишда Президентликка номзодлар рўйхатидан ўрин ололмайди.

Мамлакатнинг ҳозирги давлат бошлиғи Альгирдас Бразаускаснинг Президентлик сайловларида иштирок этмаслиги тўғрисидаги баёнотидан сўнг, мазкур юксак лавозим атрофидаги кураш кескин тус олди.

Маҳаллий мутахассисларнинг тахминларига кўра, Президентликка даъвогарлар сони 12-13 кишигача етиши мумкин экан. Аммо ушбу «пойга»да ғолибликни консерваторлар партияси етакчиси, ҳозирги парламент спикери Витаутас Ландсбергис ва фирқасиз, республиканинг собиқ бош прокурори 46-ёшли Артурас Паулаукослардан бирининг имкони кенг. Шарҳловчилар яна бир даъвогар америкалик эколог, келиб чиқиши литвалик бўлган Вальдас Адамкусни ҳам назардан қочирмаётирлар. Чунки у Литвадаги анча таниқли кишилардан. Аммо унинг ўз туғилган ватанидан ташқарида яшагани панд берди. Сабаби В. Адамкус охирги уч йил давомида Литва ҳудудида истиқомат қилмаган, устига устак Конституция талабларига номувофиқ, чет эл маъмуриятида хизмат қилган. Шу боис, Бош сайлов комиссияси унга имзо тўплаш учун имкон бермади.

Хуллас, сайлов «пойга»си қизғин бошланиб кетди. Пойгада эса ғолиб ягона бўлади.

БРИТАНИЯДА БОШЛАНГАН ТЎЛҚИН

Холмурод АБДУРАҲМОНОВ,
«Халқ сўзи» шарҳловчиси.

ИККИ ҚУТБ ОРАЛИҒИДА

ХОРИЖ САРМОЯСИНИ ЖАЛБ ЭТИШ МАҚСАДИДА

Куни кеча Тошкентда «Чет эл сармояларини жалб этишнинг самарали усуллари ва корхоналарнинг экспорт имкониятларини кенгайтириш йўллари» мавзуида бир кунлик бизнес-семинар бўлиб ўтди.

Мазкур анжуман республика Вазирлар Маҳкамаси Ташқи иқтисодий фаолиятни мувофиқлаштириш бўйича Департаменти, «Ўзбекинвест» экспорт-импорт миллий суғурта компанияси, Хорижий инвестициялар бўйича агентлик ҳамда хорижий сармоя бўйича халқаро ташкилотлар ҳамкорлигида ўтказилди.

Республикамиздаги иқтисодий фаолият билан шуғулланадиган вазирлик, концерн, корпорация ва муассасаларнинг етакчи мутахассислари иштирокида ўтказилган ушбу бизнес-семинарни уюштиришдан мақсад, қатнашчиларга халқаро капитални жалб этишнинг самарали усуллари, экспорт маҳсулотлар ва хизматлар ташқи бозоридаги ҳаракатининг маркетинг услублари юзасидан кенгроқ маълумот беришдир.

Анжуман чоғида сармояларни барқарорлаштириш, халқаро технология, маҳсулот ва хизмат бозорига кириб бориш, маҳаллий товарларни халқаро андозалар даражасига кўтариш ва экспортга йўналтириш бўйича фикр алмашилди.

(Мухбиримиздан).

БИЗНИНГ ШАРҲ

XXI АСРДА ҚАЙСИ МАШИНА ПАХТА ТЕРАДИ?

Илгари хабар қилганимиздек, Республикамиз Президенти Ислом Каримов 15 октябрь куни «Тошкент трактор заводи» давлат ҳиссадорлик жамиятида бўлган эди. Ҳукуматимиз раҳбари бу ерда «Ўзкейсмаш» Ўзбекистон-Америка қўшма корхонасида йиғилган «Кейс-2022» пахта териш машинасини кўздан кечириш билан бирга, мутахассис олим ва машинасозлар билан қизғин суҳбат ўтказди.

Йўлбошчимиз «Ўзкейсмаш» қўшма корхонаси бош директори Жон Боутон билан мулоқотда бўлиб, «Сизлар ишончли ҳамкорсизлар, биз «Кейс» корпорацияси билан биргаликда ишлашга тайёрмиз» деди. Шу билан бирга, техниканинг айрим нуқсонлари ҳақида огоҳлантириб, уларни тезда бартараф этишни ва бу ҳақда корпорациянинг АҚШдаги бош директорига етказиб қўйишни тайинлади.

Президентимиз қолоқ совет техникаларидан воз кечишимиз вақти келганлигини яна бир бор уқтириб ўтди: ўзингиз фараз қилинг, нари борса 60-80 от кучига эга бўлган, ишлашидан тўхтаб туриши кўп бўлган бу техникаларнинг кўпчилиги бугунда деярли моҳир терувчи билан бир хил миқдорда пахта термоқда. Уни созлаш, эҳтиёт қисм, ёнилғи тўғрисидаги масалалар-чи? Қўлда терилган пахта билан бунақа машинада терилган пахтанинг фарқи эса ер билан осмонча. Ҳар икки соатда шпинделларини ювиш учун ариқ излаш, бункерига 2-3 кишини чиқариб пахтани пресслашлар бутунлай ортиқча машмаша эди. Машина чувиб, ерга тўкиб кетган пахталарни эса яна қўлда териб чиқишга тўғри келар эди.

Замонавий «Кейс-2022» пахта териш машинаси афзалликлари эса ўз далаларимизда ҳам аллақачон исботланди. 160 от кучига эга бўлган бу қудратли техниканинг бункерига 2 тонна пахта сиғади ва ҳар 3 минутда ўзи автоматик равишда уни пресслаб туради. Шовқинсиз кабинадаги қулайликлар эса механизаторларимизга жуда маъқул келди. Кунига 30-35 тоннагача пахта тераётган бу аломат машиналарнинг иш унумдорлиги аввалгилардан 5-6 баробар ортиқ бўлаётир. «Кейс»нинг яна бир афзаллиги -- у дефолиация қилинмаган ғўзаларнинг пахтасини ҳам тера олади. Энг муҳими эса ҳар кассетада 18 қатордан жойлаштирилган, минутига 4300 марта айланиб турадиган 856 та горизонтал шпинделлар пахтани тоза, сифатли теради, бунда ғўза тупи эзилмайди. Вертикаль шпинделли машиналарда бир қатор ғўзадаги пахтани юлиб олиш учун фақат уч қатор шпинделлар ҳаракат қиладиган бўлса, горизонтал шпинделли машиналарда ҳар қаторида 18 тадан бўлган 5 қатор, жами 90 та шпиндел бир вақтнинг ўзида ҳаракат қилади. Натижада бу машина юриб ўтган карталарда «подбор» теришга ҳожат қолмайди.

Президент бу ерга таклиф қилинган олим ва машинасозларимизга «Нега бутун жаҳон горизонтал шпиделларни ёқлаб иш кўрадиган бир вақтда биз вертикал шпиделлардан воз кеча олмаганмиз» -- дея ҳақли саволни ўртага ташлади. Олимларимизнинг фаолиятидаги баъзи камчиликлар қаттиқ танқид остига олинди.

Ҳозирча бутловчи қисмлар АҚШдан келтирилиб, Тошкент мотор заводида йиғилаётган бу мўъжизавий машиналар яқин йилларда ўзимизда ишлаб чиқарилади. Яъни шу йилнинг ўзидаёқ эҳтиёт қисмлар ишлаб чиқариш бошланиб, 2000 йилга бориб тўла маҳаллийлаштирилади. Эндиликда «Ўзкамминзматор» қўшма корхонаси, Тошкент қишлоқ хўжалик машиналари ишлаб чиқариш ҳиссадорлик жамияти, Ўзэлтехсаноат заводи, «Нефткимёсаноат» заводи, Жиззах аккумулятор заводи, Кувасой ойна заводи ва Ангрен техника резиналари ишлаб чиқариш заводи каби жами 17 та шундай корхонамиз ўз фаолиятларида қисман ўзгариш ясаб, ўзимизда чиқадиган «Кейс-2022» пахта тозалаш машиналари учун бутловчи қисмлар етказиб беради.

Давлатимиз раҳбари бизда пахта етиштиришнинг кечга қолиш сабабларидан яна бири — уруғликдаги чалкашликлар эканлигини айтиб ўтди. Хўжаликларимизда ҳатто бир картага икки хил пахта нави экилган ҳолларни қандай изоҳлаш мумкин? Кўсаги кўп бўлгани билан у 170 вегетация кунида очилмас экан, бундай навнинг бизга кераги борми? Одатдаги навлар ғўза очилгунга қадар 2300-2400 градус иссиқликни талаб қилар эди. Бу йил эса 2600 градус иссиқликни қабул қилган бўлса-да, ҳали очилмаган навлар кўп. Бир навнинг яратилиши учун ўн, ҳатто ўн беш йил вақт керак бўлади. Ўн беш йилда мана шунақа бўлмағур навнинг яратилишидан пахтакор манфаат топадими? Ҳосил кеч йиғиб олингач, келаси йил ҳосили учун ерга ишлов бериш ҳам ўз ўзидан кечикади. Декабрь ойининг ярмида ерни қор қоплаган пайтга бориб шудгор қилиш ерни ишдан чиқаради. Шуларни ҳисобга олиб Президентимиз олимларимизга Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги ҳамда тегишли илмий муассасалар билан ҳамкорликда ҳар бир ҳудуднинг тупроқ, иқлим шароитларидан келиб чиққан ҳолда уруғ танлаб тавсия қилиш лозимлиги тўғрисида топшириқлар берди.

Дарҳақиқат, мавжуд камчиликлар бартараф этилиб, яъни энг сара уруғлар танлаб олиниб, ўз вақтида замонавий техникаларда йиғиб-териб олинадиган бўлса, Оллоҳнинг иноятидан ёғилган бу юртнинг дунёда тутадиган салоҳияти ҳам бошқача бўлажак! Азамат «Кейс» техникаларининг далаларимизда «жавлон» ура бошлаши қишлоқ хўжалигимизда кескин бурилишга олиб келади, деб умид қиламиз. Негаки бунга асослар етарли. Ғалла, шоли ўрими ва бошқа дала юмушларини ҳам «Кейс»лар қойилмақом қилиб уддалаяптилар. Бизга энг кераклиси ҳам шу -- иш унумининг юқорилиги, қолаверса, исрофгарчиликка йўл қўймаслик. Шу важдан республикамизда «Кейс» гуруҳига тегишли бир йўла тўрт қўшма корхонанинг очилиши ҳам бежиз эмас. Булар: «Ўзкейсмаш», «Ўзкейсхизмат» (техникаларга техник хизмат кўрсатиш бўйича), «Ўзкейслизинг» (қишлоқ хўжалик техникаларини узоқ муддатга ижарага бериш) ва «Ўзкейстрактор».

Президентимиз таъкидлаганидек, пахтани қўлда эмас, машинада териш вақти келди. Насиб бўлса, ҳадемай бизда ҳам шундай машиналар ишлаб чиқарилади. 2000 йилга бориб машиналарнинг тўлиқ ўзимизда ишлаб чиқарилиши бизни қониқтиради. Қолаверса, ўз вақтида тузилган лойиҳа бу.

Нарзулла ШОНИЁЗОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

● ДИЙДОР

Шу йили сентябрь ойининг ўрталарида Нукус шаҳрида қорақалпоқ халқининг «Қирқ қиз» достонига бағишланган халқаро илмий-назарий анжуман бўлиб ўтди. Унда Туркия, Румининя, Булғория, Кипр, Озарбойжон, Бошқирдистон (Россия) каби йигирмага яқин хорижий мамлакатлардан нуфузли олимлар, ёзувчилар қатнашдилар. Суҳбатимиз мавзусига ўша анжуман туртки бўлди.

МАШЪАЛА

Ўзбекистон ва Қорақалпоғистон халқ ёзувчиси Тўлепберген оға ҚАИПБЕРГЕНОВ билан суҳбат

-- Иним, биласанми, мен шахсан Президентимизнинг ташаббуси билан бошланган қутлуғ ишлардан қайсиларини алоҳида ажратиб кўрсатишни истайман? Мустақиллигимизни янада мустаҳкамлаш учун олти йил давомида қилинган ишларни бир-бир санасам, салмоқли рўйхат пайдо бўлади. Мен фақат маънавият соҳасида 1997 йилда қилинган ишларни назарда тутяпман. Хабаринг бор, **«Маънавиятнинг бош ҳомийси -- Президент!»** деган гапни Ислом Абдуғаниевичнинг ўзлари айтдилар. Бу -- шунчаки учрашув чоғида айтиб ўтилган гап эмаслигини амалий ишлар тасдиқлаб турибди. Аввалломбор, бизнинг фахримиз бўлмиш Самарқанд шаҳрида ўтган «Шарқ тароналари» халқаро мусиқа фестивали жумлаи жаҳоннинг диққат-эътиборини росмана жалб этганини ҳамма билади. Анжуман кунлари биз гўё афсоналар ичида яшаётгандек ҳис этдик ўзимизни! Биз шу хилдаги бошқа фестивалларни ҳам эшитиб юрардик. Аммо мазмун-моҳияти, юксак маҳорат даражаси жиҳатидан Самарқанд шаҳрида бўлиб ўтган қўшиқ байрами жаҳон миқёсидаги чинакам воқеа бўлди... Мана, кечагина нишонланган Бухоро ва Хива шаҳарларининг 2500 йиллик тўйини қандай таърифлайин? Мўъжиза бу,мўъжиза! Чунки Бухоро ҳам, Хива ҳам ЮНЕСКОдай нуфузли халқаро ташкилот эътиборида турибди. Ёки бўлмасам, Нукус шаҳрида бўлиб ўтган қорақалпоқ халқининг «Қирқ қиз» достонига бағишланган халқаро анжуманни айтмайсанми! Унда жиддий таклифлар, илмий мулоҳазалар ўртага ташланди. Майли, ҳозирча масаланинг у томонларини қўя турайлик: мен бошқа нарсани назарда тутяпман -- мана шундай қутлуғ ишлар туфайли жаҳон бизга юз тутяпти, жаҳон бизни танияпти ва биз жаҳонни танияпмиз!

-- Тўлепберген оға, Сиз бутун ижодингиз давомида қорақалпоқ халқининг тарихини жонли тимсолларда, манзараларда қайта яратдингиз. Бир сўз билан бутун ижодингизни «Қорақалпоқ достони» деб аташ мумкин. Балки ижодий йўлингиз тарих билан чамбарчас боғлангани учун маънавий ҳаётимизда рўй бераётган воқеалар Сизни, айниқса, тўлқинлантириб юборгандир?

-- Балки, шундайдир. Лекин мени қувонтирган нарса -- юқорида санаб ўтилган тадбирларнинг сиртқи кўриниши эмас. Моҳият мени қувонтирди, моҳият! «Шарқ тароналари» биз эътибор бермасак ҳам мавжуд эди. «Қирқ қиз» достони ҳам бор эди. Бухоро билан Хива эса 2500 йилдан буён бор эди. Улар гўё биздан ташқарида яшаётганди, достоннинг жойи китоб жавонида эди, тароналар ҳам ишончли жойларда сақланарди, Бухоро билан Хива эса шунчаки тарихдек туюларди, холос. Онгимизнинг тубида идрок этилмаган маънавий бойлигимиз яширин эди. Гўё хотирамизни кул босганди, қиров босганди. Ҳаммасини ғира-шира идрок этардик, аммо бошимиз узра азод кўтариш лозимлигини негадир тасаввуримизга сиғдира олмасдик. Мана шу нозик нуқтани ҳурматли Президентимиз биринчи бўлиб илғади ва ҳамманинг диққат-эътиборини шу нуқтага қаратди. Китоб жавонидан муқим жой олган достон, ҳатто у 500 йил муқаддам яратилган бўлса-да, фақат бир уюм қоғоз ҳисобланади. Инсонга завқ бермасдан чанг босиб ётган пластинка ҳам ёз пайти кераксиз бўлиб қолган тошкўмирдан унчалик фарқ қилмайди. Худди сайёҳлардек аҳён-аҳёнда томошалаб қайтадиган шаҳарлар тўғрисида ҳам шундай дейиш мумкин. Ҳозир эса муносабат мутлақо ўзгарди: биз Ўзбекистон узра порлаб турган тўртта улкан машъала шуъласига ғурурланиб тикила бошладик. Тарихимиз тирилди, тарихимиз биз билан бирга яшаётганини англаяпмиз. Тарих -- мустақилликнинг пойдевори бўлади, келажакнинг пойдевори ҳам тарихдир.

-- Домла, гапларингизга тўла қўшиламан. Лекин андак малол келадиган савол бериб қўйсам, маъзур тутасиз. «Келажакнинг пойдевори — тарихдир» деган фикрингиз жуда тўғри. Бироқ шу тўғри гапни, айтайлик, «Қирқ қиз» достонига нисбатан ишлатиб бўлармикан? Яна бир бор узр, мен кўпчилик ўқувчига тушунарли бўлиши учун ҳам шу саволни беряпман. Чунки кўпчилик «Қирқ қиз» достони билан бевосита таниш эмас.

-- Таниш эмаслиги табиий. Негаки, «Қирқ қиз» охирги марта чоп этилганига кўп йиллар бўлди. Қолаверса, бизнинг мумтоз достонимизнинг саҳналаштирилган ёки экранлаштирилган варианти ҳам йўқ. Боя айтганимдек, энди қиров эрий бошлади, машъала порлаяпти, худо хоҳласа, «Қирқ қиз»нинг саҳна ёки экран вариантлари ҳам яратилади. Энди саволингга жавоб беришдан олдин атоқли француз ёзувчиси Луи Арагоннинг битта гапини келтирмоқчиман. «Қорақалпоқ халқининг «Қирқ қиз» номли қаҳрамонлик достони француз халқининг «Роланд ҳақида қўшиқ» номли достонига ўхшайди. Гўзал, оқила Гулойим -- бу Роланд, Арслон ва Отбоскан эса Оливе образларига яқин», деганди у. Хаёлан Ғарбу Шарқ тарихига бир қур назар ташлайлик. «Роланд ҳақида қўшиқ» достонида куйланган воқеалар француз халқининг тарихида 771 йилда рўй беради. Яъни, тарқоқлашиб кетган французларни бирлаштиришга жиддий ҳаракат бошланади. Халқ ҳаракатига бошчилик қилган инсонлар тўғрисида достон тўқилади ва оғиздан-оғизга кўчиб юради. 1170 йилда оғзаки асар қўлёзма ҳолда қоғозга туширилади. Фақат 1837 йилдагина илк бора нашр этилади. «Қирқ қиз» достонида ҳикоя қилинган воқеалар эса туркий халқлар тарихида тахминан VIII-IX асрларда рўй беради. Буюк туркшунос аллома Лев Гумилёвнинг гувоҳлик беришича, Бўмин шоҳ исмли зот VI асрда илк бора туркийларнинг қудратли давлатини тузади. Сўнг, VIII асрда Элтарашхон тарқоқлашган халқларимизни қайтадан бирлаштириб, салтанатни тиклайди. Элтарашхондан кейин яна парокандалик бошланади. Тақдир тақозосига кўра, эрйигитлар ташаббусни бой бергач, исломий қадриятлар қарор топган қутлуғ тупроғимизда хотин-қизлар тарих саҳнасида от ўйнатиб пайдо бўлган бўлса, ажаб эмас. Чунки ислом таълимотига кўра, хотин-қизлар нечоғлик қадрланса, уларнинг жасорати ҳам шунчалар юксак баҳоланиши ва уларнинг издошлари, сафдошлари бисёр бўлиши табиийдир. Ахир, ҳазрати пайғамбаримиз Муҳаммад алайҳиссалом ҳадиси шарифларининг бирида: «Агар ота-она бир пайтда чақириб қолса, биринчи галда онанинг олдига бор, иккинчи гал онанинг олдига бор, учинчи гал ҳам онанинг олдига боргин, ундан сўнг отанинг олдига боргин!» деган эдилар. Демак, инсоний қадр-қиммати юксак даражада бўлган хотин-қизларимиз жамиятда тутган нуфузидан оқилона фойдаланишга бел боғлашиб, Ватан бирлиги учун курашга отланадилар. «Туркистон -- умумий уйимиз» шиори шу кунларда ҳам долзарб бўлиб турибди. Демак, «Қирқ қиз» -- буюк келажакнинг пойдевори бўлиши мумкин.

-- Одатда, халқ оғзаки ижоди намуналари тарихий фактлар асосида яратилганини фақат мутахассислар билишади. Ўқувчилар эса эртакни фақат эртак деб, достонни фақат достон деб ўйлайдилар...

-- Бу гапингда жон бор. Шўро даврида мажбурий таълим деган тушунча пайдо бўлди ва бу тушунча бутун маънавий-маърифий ҳаётимизга салбий таъсир кўрсатди. Яъни, мактаб ва олий ўқув юртларининг дастуридан ўрин олган барча адабиёт намуналари мажбурлаб ўқитилди. Ваҳоланки, инсон адабиётдан биринчи навбатда эстетик завқ олиш учун ўқийди. Кейин билим олади, тарихни ўрганади, одамларни ўрганади. Қолаверса, эртаклар ва достонлар ўқилмайди, балки ЭШИТИЛАДИ! Агар бахши ижро этиши лозим бўлган достонни битта уйга қамалиб ўтириб, мутолаа қилсанг, зерикарли туюлиши мумкин (айниқса, имтиҳон топшириш учун ўқисанг борми!). Аммо уни кенг жойда бахши ижросида эшитсанг ва бахшининг ҳар бир ҳаракатини кузатиб ўтирсанг, воқеаларнинг ривожланишига мос равишда оҳанг ўзгаришини, интонация ўзгаришини ҳис этсанг, бутунлай бошқача, керак бўлса, жонли тасаввурга эга бўласан. Ўзим кўп бора гувоҳ бўлганман: бахшидан достон эшитаётган тингловчиларнинг кўпчилиги гоҳ йиғлайди, гоҳ қаҳ-қаҳ отиб кулади!.. Қани энди ўша йиғлаётган одамларга: «Ие, бу достондаги воқеалар ҳеч қачон бўлмаган-ку!», деб кўрчи?!

-- Тўғри, улар барибир ишонишмайди: «Бўлган воқеа!» деб туриб олишади. Демак, биринчи галда тингловчининг эстетик туйғуларини тарбиялаш лозим экан...

-- Ўқувчининг ҳам, тингловчининг ҳам эстетик туйғуларини тарбиялаш учун, энг аввало, тарихимиз ТИРИК бўлиши керак. У доимо машъаладек порлаб туриши лозим.

-- Шундоқ бўлгач, Тўлепберген оға, халқ достонларини, эртакларимизни қалин-қалин китоб ҳолида чоп этгандан кўра, машҳур бахшилар, оқинлар ижросида магнит лентасига ёзиб олинган нусхаларини (пластинкаларини) кўпайтирган афзал эмасми?

-- Аудио ва видео техникалар ҳар бир хонадонга кириб борган ҳозирги шароитда шундай қилинса яхши бўларди. Аммо имкон қадар китоб ҳолида вақти-вақти билан чоп этиб туриш керак.

-- «Қирқ қиз» достонининг сюжети, композицион тузилиши тўғрисида мавриди келса махсус суҳбатлашармиз. Оммавий ўқувчиларни кўпроқ достонда кун тартибига қўйилган ижтимоий масалалар қизиқтиради. Бу ҳақда нима дейсиз?

-- Халқаро анжуманда фидокор олимларимиздан профессор Тўра Мирзаев салмоқли маъруза қилди. У туркий халқларнинг оғиздан-оғизга ўтиб келаётган достонлари битта булоқдан баҳраманд бўлганини чиройли мисоллар билан кўрсатиб берди. Бевосита «Қирқ қиз»да кўтарилган ижтимоий масалалар тўғрисида эса Туркиядан келган олим Урфон Анвер Насриддин ўғлининг «Тарихга нур сочадиган турк достонлари» номли маърузаси, Кипрдан ташриф буюрган доктор Мустафо Гўкча ўғлининг «Янги Кипр достонлари ва уларнинг турк достонлари билан ўхшашлиги» номли маърузалари, айниқса, диққатга сазовар бўлди. Айтмоқчиманки, «Қирқ қиз» достони айнан ижтимоий ҳаёт нуқтаи назаридан ҳам халқаро анжуманда атрофлича таҳлил этилди... XX аср тарих фалсафаси бобида чуқур из қолдирган инглиз олими Арнольд Тойнби ўзининг «Тарихни идрок этиш» номли мумтоз асарида: «Бизнинг жамиятимиздан ташқарида яшайдиган халқлар биз учун шунчаки «ерликлар ҳисобланади. Биз уларга тоқат қилиб яшаймиз, калондимоғлик билан уларни маданий ҳаётда яшашга ундаяпмиз деб мустабидларча ҳаракат қиламиз. Яшаш учун кураш жабҳасида иқтисодий ва сиёсий жиҳатдан Ғарб устунликка эришди, бироқ у рақибларини ўзига хос бўлган маданиятдан бутунлай маҳрум этиб, мутлақ ғалабага эриша олмади. Маънавий кураш рақобати ҳали давом этаётир, ҳали охирги сўз айтилгани йўқ», деб ёзганди. Дарҳақиқат, муайян тарихий даврда иқтисодий ва сиёсий жиҳатдан Ғарб биздан устунлик қилди. Аммо маънавий жиҳатдан Шарқ ўз қиёфасини сақлаб қолди. Чунки оғзаки адабиётимиз миллий анъаналарни, ўзига хослигимизни қалбимизга, онгимизга мудом сингдираверди. Натижада маънавий қиёфамизни сақлаб қолдик. Жамият фақат иқтисодий ва сиёсий пойдевор устига қурилмайди, маънавият ҳам жамиятнинг асосий пойдевори ҳисобланади. Бу пойдевор қанчалик мустаҳкам бўлса, жамият шунчалар собит туради.

-- Республикамизда маънавият ва маърифатга алоҳида эътибор берилаётгани бежиз эмас. Айниқса, Ўқитувчилар ва мураббийлар куни халқнинг миллий байрами сифатида нишонланиши бу соҳадаги ишлар янада равнақ топишидан нишона бўлди. Шу муносабат билан Сиздан бир нарсани сўрамоқчиман: нега кўпчилик қаламкашлар ёзмай қўйишди?

-- Иним, балки ўқиган чиқарсан, атоқли адабиётшунос олим Озод Шарафиддиновнинг «Тафаккур» журналида «Мен нима учун эътиқодимдан қайтдим?» деган иқрорномаси эълон қилинди. У киши нима учун коммунистик эътиқодидан воз кечганини мардонавор туриб ошкор этди. Афсуски, айрим қаламкашлар ҳамон битта қўли билан шалоғи чиқиб кетган коммунистик мафкурани маҳкам ушлаб тургандек туюлади. Шу боис бемалол ёзолмаяпти, шекилли. Хаёлнинг бир четида «синфийлик, партиявийлик» каби тушунчалар ғимирлаб турса, албатта, дунё кўзингга қоронғи кўриниши ҳеч гап эмас. Тўғри, оғизда истиқлол тўғрисида истаганча гапириш, сафсата сотиш мумкин. Аммо ёзувчи оппоқ қоғоз билан юзма-юз қолгач, ўзи истайдими-йўқми, фақат кўнгилдагини тўкишга мажбур бўлади. Кўнгилда эса... Зўрма-зўраки мадҳиялар, фахриялар, эҳтимол, шу сабабдан пайдо бўлса керак. Бошқа сабаблар ҳам йўқ эмас, беихтиёр Шайх Саъдийнинг ҳикояти эсга тушади. Қадим замонда форс подшоларидан биттаси бармоғидаги қимматбаҳо узугини ечибди-да, уни гумбазга қўйдирибди ва: «Қайси мерган камон ўқини узук тешигидан ўтказиб юборса, узук ўшаники бўлади!» дебди. Мамлакат бўйича тўрт юз нафар мерган мусобақа бошлабди. Бироқ ҳеч ким камон ўқини айтилган нишондан ўтказа олмабди. Ўша пайтда бир болакай томда қўлбола камонидан ўқ отиб, ўйнаб юрган экан. У мусобақани зимдан кузатиб ўтирибди-ю, охирида камончасидан ўқ узибди. Ҳайҳот, болакай отган ўқ узук тешигидан ўтиб кетибди. Шунда подшо узукни тантанали равишда болакайга совға қилибди.

Совғани олган болакай эса камонини тиззасига уриб, синдириб улоқтириб юборибди. «Нега бундай қилдинг?! Ахир, сен ғолиб келдинг-ку?!» деб сўрашибди ундан. «Тўғри, ғолиб келдим. Бундан кейин ҳам одамлар хотирасида ғолиб сифатида ном қолдиришни истайман», деб жавоб берган экан болакай... Балки, адабиёт соҳасидаги ғолиб ёш авлод орасида машқ қилиб юргандир... Умуман олганда, ёшлар ширин хаёл суришни ва хаёлий баҳодирликни яхши кўришади.

-- Кексалар-чи?

-- Кексалар сабр-тоқатни ва маърифатни афзал кўришади.

-- Сир бўлмаса, айтинг-чи, ўзингиз бирорта янги асар устида ишлаяпсизми ёки...

-- Ишлаяпман. Янги романим қиёмига етиб қолди.

-- Мавзусини мозийдан белгиладингизми?

-- Албатта, мозийдан ҳам ҳикоя қилинади. Зотан, мозий -- келажакнинг пойдевори, у бизнинг йўлимизни ёритиб турган сўнмас машъаладир!

-- Домла, мазмунли суҳбатингиз учун раҳмат! Тирик тарихимиз ҳамиша йўлимизни чароғон этиб, кўнгил кўчаларимизга нур таратиб тураверсин!

**Набижон БОҚИЙ
суҳбатлашди.**

● ЖУРНАЛЛАРНИ ВАРАҚЛАГАНДА...

«МУЛОҚОТ» САҲИФАЛАРИДА

Истиқлол даврида, табиийки, матбуот нашрларимизда ёлғон сўзлар камайди: ростгўйлик кўпайди. Мустабид шўролар даврида ҳақ гапни айтиш қийин эди. Аслида, ҳақ гапни айтиш доим қийин. Аммо матбуот нашри, газета ёки журналнинг халқ олдидаги обрўйи ана шу ростгўйлик мезони билан ўлчанади. Шу маънода, «Мулоқот» журнали бир йил давомида қандай ҳақ сўзларни ўқувчиларига, халққа изҳор қилди? Жамиятимизни тўлқинлантираётган қандай ҳаётий муаммоларни ўртага ташлади?

Аввало шуни таъкидлаш кераки, «Мулоқот» бир неча йиллардан буён ўз муқоваларида Форобий, Беруний, Хоразмий, Ибн Сино, Улуғбек, Навоий, Беҳзод каби Шарқ илм-фани, маданияти, маънавияти юлдузларининг машҳур рассомларимиз тасвирлаган сиймоларини бериб бораяпти. Бундан мақсад -- олий ўқув юртлари, мактаблар, кутубхоналарда бу алломаларнинг ҳаёти ва ижодига бағишланган анжуманларда, адабий, илмий конференцияларда, шунингдек, доимий дарсларда уларнинг ҳаёти ва ижоди билан танишувни осонлаштиришдир. Чунки «Мулоқот» маърифат, маънавият юлдузлари суратларинигина бериб қолмай, ҳар бир сонида уларнинг ҳаёти ва ижодий мероси муаммоларини ёритиб бормоқда. Ўзбекистон мустақилликка эришгач, «Бизнинг давлат тузумимиз қандай бўлади?» деган савол кўндаланг туриши табиий эди. Ўзбекистон Фанлар академияси Фалсафа ва ҳуқуқ институти бўлим мудири, профессор Абдулҳай Валиев, шу институт докторанти Маъмур Қаҳҳоров шу ҳақда «Мулоқот» журналида берилган мақолаларга муносабат билдириб, бундай рост гапни айтадилар: «Ўзбекистонимизнинг янги ижтимоий тараққиёт йўли хусусидаги туркум мақолаларни ўқиган киши бефарқ қололмайди. Журнал қарийб 24 миллионли халқ истиқболи учун бениҳоя долзарб бу ижтимоий-фалсафий мавзуга шу қадар кенг ўрин ажратаётгани бежиз эмас. Тараққиётимизнинг устувор йўналишлари ҳозир 4-5 йил олдингига қараганда анча ойдинлашди. «Мулоқот» гувоҳлик бериб турганидек, бунёд этилаётган янги жамият модели таҳлили ва талқинида ҳануз бир тўхтамга келингани йўқ». Шундан сўнг муаллифларимиз журнал саҳифаларида бир-бирига ўхшамайдиган, бир-бирини инкор этувчи баҳсли фикрларга ҳам кенг ўрин берилаётганини эътироф этадилар.

Муаллифларимиз тўғри айтганларидек, «Замона зайли билан икки қарама-қарши тузумнинг муросасиз рақобати мозийга кўчди, бироқ мутараққий (ривожланган) интеграл жамият тузиш ғояси назариётчилар фикри зикрини тарк этмадигина эмас, (балки) доно сиёсатчилар саъй-ҳаракати туфайли АҚШ, Германия, Франция, Буюк Британия, Италия, Испания, Голландия, Швеция, Япония, Финляндия каби давлатларда реал воқеликка айланди. Мулкчилик шакллари ва хўжалик секторлари хилма-хиллиги, иқтисодий ва сиёсий демократия, инсонпарварлик мафкураси, ҳуқуқий давлат, технологик ва маънавий етуклик каби аломатлари билан... 70-йиллар капитализмидан ва турли социализм вариантларидан тубдан фарқланади». Мақола муаллифлари мана шу илғор янгича ижтимоий-иқтисодий тузумдаги давлатларда ҳозир қандай муҳим жараёнлар содир бўлаётганини кенг таҳлил қиладилар («Мулоқот», 1997 йил, 1-сон).

«Мулоқот»нинг кейинги сонларида Охунжон Сафаровнинг «Чор китоб» -- иймон тарбияси», Мурод Шарифхўжаев ва Нормурод Маматовнинг «Маънавий ва ижтимоий ҳаёт», Абдулҳафиз Жалоловнинг «Ҳаёт фалсафаси ва фалсафа ҳаёти», Абдумажид Абдуллаевнинг «Исломда иқтисодий тафаккур», Ҳасанохун Мусаевнинг «Иқтисод ва иймон», Ғафуржон Сотимовнинг «Ҳумоюн-шоҳ», Ботирхон Валихўжаевнинг «Абу Бакр Қаффол Шоший», Бахтиёр Исабековнинг «Яссавий ва нақшбандия», Муҳаммаджон Жакбаровнинг «Навоий ижодида ботинийлик ва зоҳирийлик», Динора Азимованинг «Марказий Осиё: маданиятлар умумийлиги», Муҳаммаджон Имомназаровнинг «Маънавиятимизнинг муҳим қирраси» (Абу Абдуллоҳ Хоразмийнинг «Мафотиҳул-улум» -- «Илмларнинг калитлари» асари ҳақида) ва бошқа қизиқарли, бизни маънавий бойитувчи, камолотга чақирувчи мақола ва лавҳалар, тадқиқотлар чоп қилинган.

«Муқаддас шаҳарлар» туркумидан «Мулоқот» журналида босилган «Маккаи мукаррама», «Мадинаи мунаввара», «Бухорои шариф» мақолалари ҳам кўпчилик тарихчи ва маданиятшунос талабалар, илм-фан мухлислари учун қизиқарлидир. Маънавий, диний қадриятларга оид «Чор китоб»нинг Фаридуддин Аттор ёзган 4-қисми охиригача берилади.

«Мулоқот» келгуси йил сонларида ҳам ўз ижодий анъаналарини давом эттиради. Унда маънавият, маърифат, хусусан, тарих, фалсафа, дин, сиёсат, Шарқ алломалари, азиз-авлиёлар ҳаёти ва таълимотлари ҳақида мақола, лавҳа, шеър ва ҳикояларни ўқийсиз.

«Мулоқот» индекси: якка обуначиларга -- 844, ташкилотларга -- 845.

Маҳкам МАҲМУД.

ДИҚҚАТ: ТАНЛОВ!

Ўзбекиситон Республикаси «Тасвирий ойина» ижодий уюшмасининг таъсисчиларидан бири сифатида Ўзбекистон Бадиий Академияси, шунингдек, Ўзбекистоннинг барча рассомлари «Энг улуғ, энг азиз» республика танловини катта қизиқиш билан кутиб олишди. Маълумки, бу танловга адиблар, журналистлар, фотосуратчилар билан биргаликда рассомлар, плакатчилар, дизайнчилар ҳам таклиф этилган. Мазкур танлов истиқлол шарофати билан қадду бастини тиклаб олаётган халқимизнинг бугунги бунёдкорлик турмуши, юртимизнинг гўзал кўрку тароватини бор маъно мазмуни, бўй-басти билан намойиш этишга хизмат қилади.

Ўзбекистон Бадиий Академияси ҳам истиқлолнинг мунаввар нуридан баҳраманд эл-юртимиз ҳаёти акс этган тасвирий ва амалий санъат асарларини ўзида жамлаган «Энг улуғ, энг азиз» сайёр кўргазмасини ташкил этади ва шу мақсадда энг сара тасвирий ва амалий санъат асарлари учун

ТАНЛОВ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ.

Танлов ғолиблари учун қуйидаги совринлар таъсис этилган:

Битта биринчи мукофот	**50 минг сўм**
Иккита иккинчи мукофот	**ҳар бири 30 минг сўмдан**
Учта учинчи мукофот	**ҳар бири 20 минг сўмдан**

Бундан ташқари, муаллифлар учун бир қатор ҳомийларнинг махсус қимматбаҳо совринлари таъсис этилган.

«Энг улуғ, энг азиз» Республика Бадиий кўргазмасининг барча иштирокчилари совриндорлик дипломлари билан тақдирланадилар.

Ўзбекистон Мустақиллигининг олти йиллигига бағишлаб ўтказилган «Истиқлол одамлари ва одимлари» Республика Бадиий кўргазмаси танловида намойиш этилган энг сара асарлардан иборат сайёр кўргазма мамлакатимизнинг барча вилоят марказларида намойиш этиб борилади. Сайёр кўргазма қаерда намойиш этилса, ўша жойнинг рассомлари ҳам унда ўз асарлари билан иштирок этадилар. Кўргазмага тақдим этилган энг сара асарлар танлов учун олинади ва сайёр кўргазма таркибида иштирок этиб бораверади.

Республиканинг барча вилоятларида бўлиб ўтган, якуний «Энг улуғ, энг азиз» Республика Бадиий кўргазмаси Ўзбекистон Мустақиллигининг 7 йиллиги арафасида Тошкент шаҳрида, Марказий Кўргазмалар залида очилади.

Танлов ғолиблари Ўзбекистон Мустақиллигининг 7 йиллик байрами арафасида эълон қилинади.

Қир-адирларда жойлашган Чортоқ боғ-узумчилик жамоа хўжалиги 200 гектар майдонда 1600 туп ток ўстириб, бундан мўл-кўл узум ҳосили етиштиришди.
СУРАТДА: хўжалик ишчиси Мамлакат Турғунова.

Тоҳиржон ҲАМРОҚУЛ олган сурат.

АЛА ДАРАХТЛАРГА АЙЛАНАР НИҲОЛЛАР

Баъзан заҳмат, машаққат сўзларини керак-нокерак ишлатамиз. Лекин Қарши шаҳридаги 5-мактабнинг математика ўқитувчиси Раъно Содиқованинг меҳнатига бусиз баҳо бериш қийин.

«Шундай қийин соҳага ўзингизни бахш этишингизда оилавий муҳит таъсири сабаб бўлганми ёки ички эҳтиёжми?» — деган савол билан бошланади суҳбатимиз.

-- Ички эҳтиёж ҳамиша ҳавасдан устун. Шу туфайли касб ёки соҳа борлигингизга айланиб, қийинчиликларни, муаммоларни ечишга бўлган истак кучайиб бораверади.

-- Ўқувчиларингизни қайси жиҳатларига қараб танлайсиз? Туғма қобилият билан вақтинчалик қизиқишни бир-бирига адаштириб юборган кезларингиз бўлганми?

-- Бўлгандир ҳам. Лекин иқтидор ҳамиша кўзга ташланиб туради. Мен аввалламбор боланинг қобилияти нимага етиши мумкинлигини ўрганаман. Шунга қараб унга топшириқ бераман. Бу усул ўзига хос тарзда қобилиятни ўстиради, иқтидорни кучайтиради. Курби етмаган нарса учун болани қийнамайман.

-- Ўқитишнинг янги услублари сиз ишлайдиган мактабда ҳам синовдан ўтказиларкан. Кўпчилик учун қизиқарлиси шуки, бу бевосита сизнинг синфингизга ҳам тааллуқли. Мисол учун, табақалаштирилган, кучайтирилган, чуқурлаштирилган ва ҳакозо.

-- Менимча, ўша номнинг ўзи ишнинг мазмун-моҳиятини англатиб турибди. Ўқитувчи танлашда халқ таълими тизимида ўтказиладиган ижодий баҳслардаги ижобий ютуқлар, ўқитиш услуби ҳақидаги хулосалар муҳим ўрин тутади, деб ўйлайман.

-- Ота-оналар хоҳиши устун келган пайтлар ҳам бўлиб турадими?

-- Аксарият ҳолларда ўқувчиларни ота-оналар илтимоси билан синовга киритаман. Қолганлари дарсдаги иштирокига қараб ўзим танлаган ўқувчилар бўлади. Синов натижалари маълум бўлгач, ота-оналарга боланинг қобилиятини, қизиқиш оламини сўндирмасликни маслаҳат бераман.

-- Болаларингиз тарбияси билан уйда ўзингиз шуғулланасизми?

-- Йўқ, дадаси иккимиз. У киши Қарши иқтисодиёт муҳандислик институтида ўқитувчи бўлиб ишлайди. Олий математиканинг «тишим ўтмайдиган» кўп жиҳатларини ундан ўрганаман.

24 йилдан буён келгуси авлодни ақлан етук, жисмонан соғлом, умуман комил инсон қилиб тарбиялаш учун ўзини бахшида этаётганидан бу аёлнинг кўнгли осмондай кўтарилиб юради. Бундан икки йил аввал 1 даражали «Соғлом авлод учун» ордени билан тақдирланган Раъно Содиқова учун ҳар бир кун танлов, ҳар бир дарс имтиҳон.

**Дилбар КЕНЖАЕВА,
Қарши.**

НУКУСДА ЯНГИ БОЗОР ҚУРИЛАДИ

Яқинда Нукус шаҳар ҳокими темир йўл ҳамда барча коммуникация тармоқларига яқин масофада жойлашган 70 гектар майдонни янги бозор қурилишига ажратиш тўғрисида қарор чиқарди.

Бўлғуси бу йирик объектни қуриш ишлари «Оролсувқурилиш» бирлашмаси зиммасига юкланди.

**Ҳайитбой АБДУСОДИҚ,
«Халқ сўзи» мухбири.**

Европа андозаларидаги лак-бўёқ маҳсулотлари ишлаб чиқариш бўйича Марказий Осиёда ягона қўшма корхона
"Лок колор синтез"
таклиф қилади
УНИВЕРСАЛ ЭМАЛЛАР,
деворлар ва шифтлар учун
ФАСАД БЎЁҚЛАРИ
КЕНГ ЁЙИЛГАН РАНГЛИ ГАММА!

Тўлов тури — олдиндан.
Сезиларли сийлов тизими.
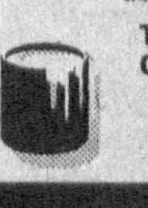
1998 йилга шартнома тузиш 1 октябрдан бошланади.
СОТИБ ОЛАМИЗ: Сиккатив, флотореагент, нурга чидамли яшил пигмент.
Олий маълумотли химик лак-бўёқчилар КЕРАК.
Манзилимиз: Тошкент, Фарвона йўли, 35.
Тел.: (371) 191-44-46, 191-47-41.
Факс: (371) 191-74-63.
111

«КАМОЛА ПАРВОЗИ» ФИРМАСИ
Тошкентдаги омборидан
● GOODYEAR ШИНАЛАРИ
175x70 R 13, 185x70 R 13, 205x70 R 14.
● 6СТ 60, 6СТ 55 АККУМУЛЯТОРЛАРИ
● МОТОР МОЙИ (чет эл.)
СОТАДИ.
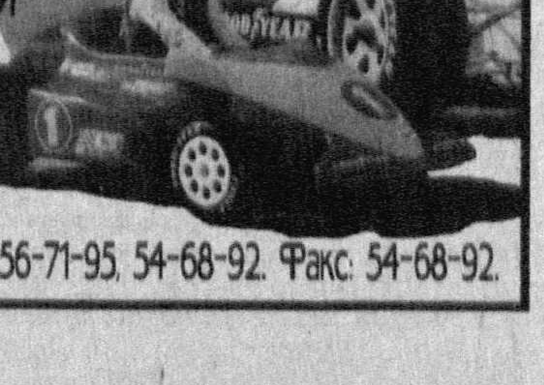
Ҳақ тўлаш шакли — ихтиёрий
Манзил: Тошкент, Тарас Шевченко кўчаси, 52. Тел.: 56-71-95, 54-68-92. Факс: 54-68-92.

● ШУНДАЙЛАР БЎЛМАСА...

ЭЗГУЛИК БОҒИДА КЎКАРГАН ҚИРМИЗИ ОЛМАЛАР

Бозор. Айни туш пайти. Савдо эса қизигандан-қизияпти. Камина ҳам таътил кунлари рўзғордан ортган меваларни бозорга олиб чиққанман. Мева-чева расталарида ҳар хил ваза, патнисларга чиройли қилиб терилган олма-ю анорлар кишининг ҳавасини келтиради. Лекин сотувчилар ҳар замонда бир «меҳмон» бўладиган биз сингариларни яқинларига йўлатишмайди. «Жой йўқ, ҳали фалон нарсам бор, сотолмаяпман», дейишади. Нима ҳам қилардингиз, мева растасидан сал нарига -- нақ ерга мевани қўйиб, ўзингиз эса тик ҳолатда сотаверасиз-да. Ачинарлиси, йўқ-йўқ, «қувонарлиси» шуки, сизнинг нарсангизни арзонгина нархда кўтарасига оладиганлар ўша -- сизга жой бера олмаган сотувчи бўлади.

Энди соя туша бошлаган устун ёнидан ўрин олдим. Мевани ерга қўйиб, аввал нархини суриштирдим. Чунки ўзингиз нарх қўёлмайсиз. Бозор нима бўлса шу. «Элга келган тўй» дейди, доно халқимиз. Килоси 15 сўмдан экан. Пастроқ баҳода, арзонроқ сотиш эса ўзингизга ҳавола. Ўтган-кетган одамлар гапига қулоқ тута бошладим. Халталарини тўлатиб олган икки аёл ўзаро суҳбатлашиб турибди:

-- Мавлуда, гилосни қанчадан олдингиз?

-- 45 сўмдан. Лекин мана бу ерда 30 сўм экан.

-- Эҳ, Мавлуда, шуни билмасдингизми? Бу ёқда ерга қўйиб сотадиганлар боғбонларнинг ўзлари, растадагиларнинг эса кўпчилиги олибсотарлар.

Бизнинг меваларни ҳам харидорлар сўрай бошлади.

-- Олмангиз неча пул?

-- 15 сўм.

-- Сизники нега арзон? Янги узилганми ўзи?

-- Олиб еб кўринг, энди келтириб турибман. Боғдан янги узилган.

-- Майли, бозорни айланайлик-чи?

Гап-сўзларимизни эшитиб турган ёнимдаги сотувчи аёл менга қараб кулди.

-- Ҳа, келин, сиз арзон айтдингиз. Унақада ҳозирги харидорлар шубҳаланиб қолишади.

Шу чоғ суҳбатимиз бўлиниб, ёнимизга бир нотаниш хола келиб тўхтади. Эгнида қора мовутдан тикилган бежиримгина нимча, енги узун кўйлак, бошига эса япон рўмолини манглайидан танғиб, устидан оқ дока рўмол ташлаган, оёғида қоп-қора, ялтироқ туфли.

Хола мен билан сўраша кетди:

-- Эсон-омон юрибсизми, қизим? Болалорингиз соғми? Ёнингизда бўш жой борми?

-- Раҳмат, келинг, жой бор.

Холанинг қўлидан идишини олиб ерга қўйдим. Харидорлар олмаларнинг нархини сўрай бошлади. Хола дастлабки харидорларга жавоб бермади.

-- Бозор жуда қиммат экан, болам. Йигирма сўмдан дейишга тилим бормаяпти. Ўн-ўн беш бўлсаям майли, уч-тўрт кило шакар олсам, мураббо пишираман дегандим.

Шу чоғ оппоқ соқолли нуроний бир отахон келиб, холанинг қаршисида тўхтади.

-- Жуда яхши олмалар бор экан. Лекин, аттанг, ўн сўмдан бўлса икки кило олардим, -- деди у киши бош чайқаб.

-- Ола қолинг, отахон, -- деди хола кулиб. Мен чолга олма тортиб бердим. Чол йигирма сўм узатди. Хола пулни оларкан:

-- Рози бўлинг, ота! -- деди.

-- Мингдан-минг розиман, синглим, сиз рози бўлсангиз бўлди, раҳмат.

Отахон кетгач, мен холадан:

-- Нега у кишига олманинг баҳосини айтмадингиз? -- дея сўрадим.

-- Уялдим, болам, уялдим.

Ҳайрон бўлиб турган эдим, хола ўтиб бораётган беш яшар қизчага олма узатди.

-- Ювиб егин, қўзичоғим.

Бошига оқ рўмол ўраган ёшгина келинчак олмаларнинг нархини суриштира бошлади.

-- Маърака қилмоқчийдик. Арзонроқ берсангиз, кўпроқ олардим, -- деди у кўзлари жовдираб.

Хола келинни ёнига имлаб чақирди.

-- Қанақа маърака? -- дея сўради ундан.

-- Яқинда онамлар дунёдан ўтгандилар, шунга охирги маъракалари...

-- Халтангизни очинг, қизим.

Хола олмаларни унинг сумкасига сола бошлади.

-- Ўлчамайсизми, опа? Ахир, ҳали нархиниям келишмадик-ку? -- деди келинчак ҳайрон бўлиб.

-- Болам, мен сиздан пул олмайман, бу дунёда ўлим ҳамманинг ҳам бошида бор, қизим. Онангизни Оллоҳ раҳмат қилсин.

Хола бир нималарни ўқиб, фотиҳага қўл кўтарди. Келиннинг кўзлари жиққа ёшга тўлиб, қўллари титраганча холага пул узатди.

-- Мен рози, пулингиз керакмас, -- деди хола кулимсираб.

Келинчак қайта-қайта раҳмат айтиб, биздан узоқлашди.

-- У кимингиз бўлади, хола? -- сўрадим мен.

-- Танимайман.

-- Танимайсиз?! -- ҳайрон бўлдим...

Эр-хотинлар холанинг олмаларига харидор бўлишди.

-- Арзонроқ беринг, ҳаммасини оламиз, -- дейишди улар. -- Тўй қилаётган эдик.

-- Тўй учун бўлса, ола қолинглар. Тўй бошласангиз, худонинг ўзи етказади, осмонда учиб ўтаётган қуш ҳам бир патини ташлаб ўтармиш, синглим, ола қолинг.

Холанинг ҳамма олмаларини тортиб бердим. Харидорлар унга раҳмат айтишди.

-- Худога шукр, дунёда инсофли одамлар ҳам кўп, ҳожатимизни чиқардингиз, умрингиз узоқ бўлсин, тўйига боринг, -- деди ҳалиги аёл.

Улар кетишди. Хола эса нарсаларини йиғиштирди. Сумкасидан тўрт дона чиройли олма олиб, менга узатди.

-- Олинг, бу сизга, болаларингизга беринг.

-- Йўғ-е, раҳмат, мана, ўзимизда ҳам бор.

-- Ҳар гулнинг ҳиди бўлак, болам. Бу олмалар менинг боғимдан. Менинг ҳам худди сизга ўхшаган очиққина келиним бор. Кўп яшанг, болаларингиз бахтига қувонинг. Уларга мендан салом айтиб қўйинг. Хайр...

Мен бозордан шод-мамнун қайтдим. Чунки мен бугун бу ерда ажойиб бир инсонни учратгандим. Болаларимга тезроқ ана шундай эзгу қалб эгаси ҳақида сўзлаб бериш учун ошиқардим. Руҳим енгил, кўнглимда холанинг болаларга айтган саломи, қўлимда эса қирмизи олмалар...

Ойпошша ОТАЖОНОВА,
Хива туманидаги 16-мактабнинг олий тоифали ўқитувчиси.

● ФУТБОЛ

КЕЧИККАН КЕЧИРИМ

Жаҳон чемпионатининг саралаш учрашувларида Ўзбекистон терма командаси яна бир йирик мағлубиятга учради. «Б» гуруҳининг пешқадами бўлмиш мансуб Жанубий Корея футболчилари ўз майдонимизда бизникилардан 1:5 ҳисобида устун келиб, Осиёдан биринчи бўлиб Францияга бериладиган йўлланмани қўлга киритди.

Учрашувдан сўнг матбуот конференцияси ўтказилди. Унда ҳар галгидек Юрий Саркисян эмас, балки терма командамиз бошлиғи Маҳмуд Раҳимов қатнашди.

Савол: -- Мана «Б» гуруҳидаги навбатдаги олтинчи учрашув ҳам мамлакатимиз футболчиларига ҳеч қандай наф келтирмади. Яна мағлубиятга учрадиларингиз. Сиз команда бошлиғи сифатида бугунги ўйинни қандай баҳолайсиз?

Жавоб: -- Биз бугунги учрашувни тактик жиҳатдан ютқаздик. Мураббийларимизнинг фаолияти, футболчиларимизнинг ҳаракати халқимизни қувонтирмади. Рақибларимизга осонлик билан ғалаба қилиш учун имконият бериб қўйдик.

Энг катта хатомиз шундан иборатки, олти учрашув давомида ўттиздан ортиқ футболчини синаб кўрдик. (Улар орасидаги ўн бешдан кўпроғи ҳали бирор марта терма команда ҳисобидаги учрашувларда қатнашмаганди) Асосий рўйхатни тўлиқ тузмасдан, шакллантирмасдан ҳал қилувчи ўйинларни бошлаб юбордик.

Савол: -- Имконият қўлдан чиқариб юборилди. Навбатдаги амалга ошириладиган тадбирлар, вазифалар нималардан иборат?

Жавоб: -- Бу мағлубиятлар бизга улкан сабоқ бўлди. Энди терма командани қайтадан тузиш керак. Мураббийлар тайёрлаш лозим. Бизда жаҳон футболи талабларига мос бўлмасада, Осиёда пешқадам бўлишимизни таъминлай оладиган футболчилар кўпчиликни ташкил этади. Кейинги вазифаларимиз. уларни ҳам қўрқмасдан, иккиланмасдан терма командага таклиф қилишдир.

Савол: -- Футбол ишқибозлари олдида бугун ҳаммангиз хижолатлисиз. Шу нуқтаи-назардан келиб чиқиб нима дейсиз?

Жавоб: -- Имкониятни бой бердик. Мухлислардан кечирим сўраймиз. Биз катта хатога йўл қўйдик. Командамизнинг ўртача ёши ўттизга бориб қолганди. Осиё, Европа мамлакатлари билан ўртоқлик учрашувлари ўтказишимиз лозим эди. Ёшларга ишонч билдирмадик. Натижада ютилдик. Яна бир марта айтаманки, терма командамиз нотўғри тайёрланди. Яхши ишлай олмадик. Аслида Англия, Германия, Италияга бориб, ўйинлар ўтказсак дуруст бўларди.

Савол: -- Малакали мутахассисларни тайёрлаш борасида нималар қилиш лозим деб ўйлайсиз?

Жавоб: -- Биз илгари мураббийларни тажриба орттириш учун Москвага юборардик. Шунинг учун ҳам футболимиз эски даражада қолиб кетди. Ҳозир эса мутахассислар ўзимизнинг жисмоний тарбия институтимизда тайёрланмоқда. Аммо бу ҳам талабга жавоб беролмаяпти. Қисқаси, ҳар йили 7-8 мураббийни ҳеч иккиланмасдан чет элга жўнатишимиз керак. Футболимизни бутунлай қайтадан кўриб чиқиш шарт.

Савол: -- Терма командага чет элдан мураббий таклиф этсак, натижаси сизнингча қандай бўлади?

Жавоб: -- Бразилиядан чақирдик. Германиядан ҳам малакали мутахассислар келишмоқчи. Аммо битта, иккита мураббий билан иш битмайдида.

Савол: -- Саралаш учрашувларига нотўғри тайёрландик деганда нималарни назарда тутаяпсиз?

Жавоб: -- Биринчидан мураббийларимизнинг фикри, тутган йўли нотўғри бўлди. Дастлаб битта клубдан 7-8 футболчини терма команда сафига киритишди. Сўнгра уларнинг беш-олтитаси бир йўла алмаштирилди. Ўйин тактикаси юз фоиз ўзгартирилди. Футболчиларимизнинг жисмоний тайёргарлиги ҳисобга олинмади.

Терма команда аъзоларини аниқлашда тугал схема асосида иш олиб бориш, мақсадга мувофиқ бўларди.

...Хуллас, Осиё қитъасидаги «Б» гуруҳи саралаш учрашувлари ҳам поёнига етай деб қолди. Ўзбекистон терма командаси олти учрашувнинг учтасини сафарда, учтасини ўз майдонида ўтказиб, тўрт мағлубият ва икки дурангга эришди. Энг ачинарлиси ҳамма имконият бой берилди.

Мағлубиятларимизнинг сабаблари... Аслида сафардаги уч ўйин ва бой берилган дастлабки саккиз очко тақдиримизни 50 фоиз ҳал қилиб қўйган эди. Очиғи, мамлакатимиздаги миллионлаб футбол ишқибозлари, юзлаб мутахассислар умиди саробга айланди.

Энди... Нима бўлади дейсизми? Ҳарқалай, футболимизнинг келажагини ўйлаб, ҳозирдан оқилона чора-тадбирлар кўриш керак.

Нормурод МУСОМОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

«Б» ГУРУҲИ, 18 ОКТЯБРДАН КЕЙИНГИ ВАЗИЯТ

	Ў	Ю	Д	М	Т-Н	О
1. Корея	6	5	1	0	16–4	16
2. Б. А. А.	5	2	1	2	7–8	7
3. Япония	5	1	3	1	9–7	6
4. Қозоғистон	6	1	3	2	6–10	6
5. Ўзбекистон	6	0	2	4	9–18	2

Савдо кўргазма —
Сизнинг мижозларингиз билан учрашиш учун!

28-31 октябрь 1997 й.
Ўзэкспомарказ, Тошкент

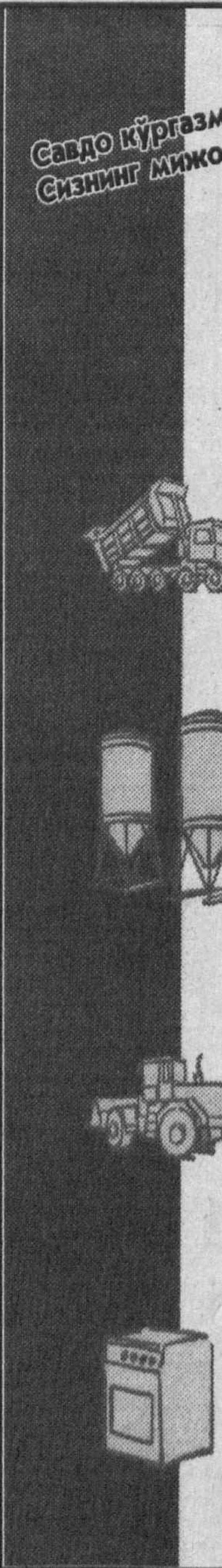

Construct Central Asia 97

in House 97

Мутахассислар билан учрашиш имкониятини қўлдан бой берманг!

Жаҳон пешқадамлари ўзининг янги технологияларини ва маҳсулотларини намойиш этадилар.

Марказий Осиёда 1-марта бўлиб ўтадиган Қурилиш индустрияси ва материаллари, маиший техника, уй учун ички жиҳозлар ва махсулотлар Халқаро Кўргазмасига ташриф буюринг.

Иш вақти с. 10.⁰⁰-18.⁰⁰.

"Fairtrade"нинг Тошкентдаги офиси
700084, Тошкент ш.,
А. Темур кўчаси, 107, № 3 пав.
Тел.: (3712) 34-54-95.
Факс: (3712) 34-44-60.

fairtrade Messe und Ausstellungs GmbH

Republican Trade and Exhibition Centre UZEXPOCENTRE
107, А. Темур кўчаси,
700084, Тошкент ш., Ўзбекистон.
Тел.: (3712) 34-45-45. Факс: (3712) 35-83-30.

146

ВРАЧЛАР УЧУН АХБОРОТ

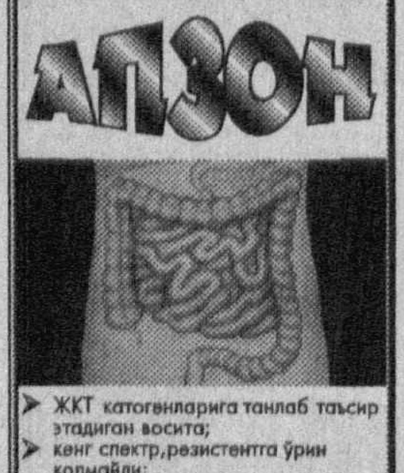

- ЖКТ катогенларига танлаб таъсир этадиган восита;
- кенг спектр, резистентга ўрин қолмайди;
- ичакларнинг нормал ҳолатини бузмайди;
- ЖКТ бўшлиқларида тўпланади.

5-10 кун давомида кунига 4 марта 1 таблеткадан

сурхан аджанта фарма лимитед

МАЪЛУМОТ УЧУН ТЕЛЕФОНЛАР

ТОШКЕНТ	Тел.: 45 13 57
САМАРҚАНД	Тел.: 22 57 69
БУХОРО	Тел.: 22 89 98
АНДИЖОН	Тел.: 26 52 94
НАМАНГАН	Тел.: 6 42 61
МАРҒИЛОН	Тел.: 37 19 96
УРГАНЧ	Тел.: 556 75; 651 43

Тажрибали дистрибьюторлар таклиф этилади

Coca-Cola Bottlers Tashkent Ltd.

150

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Кенгаши раҳбарияти ва Олий Мажлис Котибияти котибиятнинг масъул ходими З. Қ. Нормуҳамедовга акаси

Абдумажид АБДУҚОДИРОВнинг

вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор этадилар.

Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги жамоаси Агентлик муҳандиси Ринат Ҳабибулинга отаси

Асадбек ХАБИБУЛИНнинг

вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

А. Р. Беруний номли Тошкент Давлат техника университети раҳбарияти, кон-геология факультети жамоаси доцент

Рўзи ТОЖИБОЕВнинг

вафот этганлиги муносабати билан марҳумнинг оила аъзоларига чуқур таъзия изҳор қилади.

ХАЛҚ СЎЗИ • НАРОДНОЕ СЛОВО

Бош муҳаррир
Аббосхон УСМОНОВ

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

БЎЛИМЛАР:
Парламент 133-57-34;
Халқаро ҳаёт 132-11-15;
Хатлар 136-29-89; 136-55-39;
Ҳуқуқ ва қонунчилик 136-37-85;
Иқтисодиёт 136-36-65, 136-07-94;
Маънавият 136-35-60, 132-10-65;
Тунги муҳарририят 133-10-28;
Эълонлар 136-09-25.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 0001
Буюртма Г — 0670, 34.126 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган.
Қоғоз бичими А—2
Газета IBM компьютерида терилди ва операторлар Рустам АЗИМОВ ва Иван РЕШАНОВ томонидан саҳифаланди.

МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП,
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.

Навбатчи муҳаррир — М. Сафаров.
Навбатчи — Х. Абдураҳмонов.
Мусаҳҳиҳ — Ш. Режапов.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41.
Босишга топшириш вақти—21.00 **Босишга топширилди — 21.20** 1 2 3 4 5 6